

Πρωτοπορία

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΒΓΑΙΝΕΙ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ

Σ' αυτό τὸ φυλλάδιο δημοσιεύεται ὁ

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

ΤΗΣ «ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑΣ»,

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

Τὰ «Σταράτα» μας.

Ἀπολογισμός, ἄρθρο ΦΩΤΟΥ ΓΙΟΦΥΛΛΗ.

Ποιήματα ΑΠ. ΜΠΑΛΗ, ΡΙΤΑΣ Ν. ΜΠΟΥΜΗ, ΧΡ. ΤΣΑΠΑΛΑ καὶ Κ. Α. ΜΑΣΧΑ.

Σπουδές: Πρώτη νύχτα, πεζογράφημα ΓΙΑΝΝΗ ΧΑΤΖΗΑΝΤΡΕΑ.

Σὲ μιὰ κοπέλλα ποῦρθε πρώτη στό δρόμο τῶν 1000 μέτρων, ποίημα Η. DE MONTHERLANT,
μετάφραση Ν. ΧΑΓΕΡ ΜΠΟΥΦΙΔΗ.

Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ: Λογοτεχνία ΘΕΡΙΣΤΗ καὶ Θέατρο Φ. Γ.

Καινούργιες ἐκδόσεις.—Ἡ ἀλληλογραφία μας.

Πίνακας τοῦ τρίτου χρόνου τῆς «Πρωτοπορίας»

ΕΙΚΟΝΕΣ: Ὁ ποιητής, λάδι Γ. ΣΤΕΡΗ. Πρώτη νύχτα, ἀκουαρέλλα Γ. Γ. ΔΗΜΟΥ.

1931

4

“ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ,,

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΒΓΑΙΝΕΙ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΚΑΘΕ ΜΗΝΑ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ (ΣΠΥΡΟΣ Ν. ΜΟΥΣΟΥΡΗΣ)
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΤΟΑ ΦΕΞΗ, ΑΡ. 59.

ΕΓΓΡΑΦΗ προπληρωμένη για ένα χρόνο: στην Ελλάδα δραχμές 60, στο εξωτερικό 10 σελλίνα ή 3 δολάρια. Τα χρήματα πρέπει να στέλνονται μ' έπιταγή στ' όνομα του κ. Σπύρου Ν. Μουσούρη.

ΚΑΘΕ ΦΥΛΛΑΔΙΟ στην Ελλάδα δραχ. 5, στο εξωτερικό 1 σελλίνο ή 20 σέντς.

ΓΙΑ ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ ιδιαίτερες συμφωνίες.

ΚΑΝΕΝΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΟ ή φωτογραφία δέν έπιστρέφεται.

“PROTOPORIA,,

(ANTAUENIRO)

Revuo por la Belarto kaj la Beletristiko. Ghi estas eldonata en Ateno chiumonate.

Direktoro kaj Administranto : Fotos Jofillis (Spiro N. Musuris). Oficejo : Fexi No. 59.

Enskribo antaupagenda por unu jaro : Grekujo Drahmoj 60. Alilande 10 shilingoj au 3 Us. Dol. La abonmono devas esti sendata je la nomo de S-ro Spiro Musuris. Chiu ekzemplero : En Grekujo Dr. 5. En eksterlando 1 Shil. au Us. Dol. 0,20. Por reklamoj apartaj kondichoj.

“PROTOPORIA,,

(VANGUARD)

A Review for Arts and Literature

Published monthly by : Spyros N. Moussouris, Fexi 59. Athens, Greece.

FOTOS YOFYLLIS, Editor and Owner.

Copyright 1929 by «Protoporia Review» of Athens, Greece. All rights reserved under terms of the Fourth International Convention of Artistic and Literary Copyright. 5 Drachme (1 Sh. or 20 Cents) a copy; subscription price, Greece 60 Drachmes a year; Foreign \$ 3.00 or £ 0.10.0. All subscriptions are payable in advance. Special arrangements for advertisements.

“PROTOPORIA,,

(AVANT GARDE)

Revue mensuelle d'art et litterature paraissant à Athènes. Directeur et propriétaire : Fotos Yofyllis (Spiros N. Moussouris). Rédaction et Administration : Passage Fexis No. 59.

Prix d'abonnement (payé d'avance) pour une année: Grèce 60 Drs., étranger 10 shillings ou 3 dollars. On s'abonne au bureau de la revue par mandat postal ou chèque au nom du Mr Spiros N. Moussouris. Prix du numero 5 Drs. en Grèce et 1 shilling ou 20 cents pour l'étranger.

Pour les annonces conditions spéciales.

ὁ φίλος κ. Π. Πρεβελάκης μᾶς γράφει ἀπὸ τὸ Παρίσι τὸ ἀκόλουθο γράμμα:

Φίλε κύριε Γιοφύλλη,

Σᾶς εὐχαριστῶ πού μοῦ στέλνετε τὴν «Πρωτοπορία». Μὲ χαρὰ κ' ἐνδιαφέρο παρακολουθῶ τὰ τραγούδια Σας καὶ τὶς πολεμικὲς Σας.

Στὸ τελεφταῖο φύλλο εἶδα πὼς εἴστε ἔτοιμος ν' ἀναλάβετε μιὰ τιμητικὴ πρωτοβουλία γιὰ τὸ μνημεῖο τοῦ Ψυχάρη. Γι' ἀπὸ Σᾶς γράφω ἕνα πρᾶγμα πὸ ἴσως νὰ τὸ ξέρετε κι ὄλλας: Ὁ γλύπτης Ἀπάρτης ἔχει κάμει ἕνα ἐξαίσιον κεφάλι τοῦ Ψυχάρη, πὸν πόζαρε τὶς τελεφταῖες μέρες τῆς ζωῆς του. Εἶναι ντοκουμένο μοναδικό· καὶ τὸ ἔργο ἐκφραστικώτατο. Μὲ τὰ πρῶτα χρήματα τοῦ ἐράνου θὰ μπορούσε νὰ χυθῆ σὲ μπρουτζο καὶ νὰ στηθῆ μέσα στὴ βιβλιοθήκη Μπενάκη-Ψυχάρη, σὲ κατάλληλο μέρος. Ἡ κλίμακά του εἶναι μικρὴ, ἄρα μόνο σ' ἐσωτερικὸν μπορεῖ νὰ στηθῆ. Τὸ μνημεῖο εἶναι φυσικὸ ν' ἀργήσουμε νὰ τὸ δοῦμε, γιὰτὶ ἀπαιτεῖ πολλὰ χρήματα καὶ μεγάλη προετοιμασία. Δὲ θὰ μπορούσε νὰ δοθῆ ἐν τῷ μεταξὺ ἢ ἄδεια (ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο τῆς Παιδείας; Ἀπὸ τὴ Δ)ση τῆς Βιβλιοθήκης;) γιὰ τὴν τοποθέτηση τοῦ μπουστου ἀφτοῦ; Ὁ κ. Μαλακάσης θὰ νὰ ἴσως ἀρμόδιος γιὰ νὰ σᾶς ὀδηγήσῃ πὼς νὰ ἐνεργήσετε.

Ὁ Ἀπάρτης δὲ θὰ ἔχει *ἀξίωση νὰ πάρει τίποτε γιὰ δικό του*. Εἶμαι βέβαιος καὶ τὸ ἀναλαβαίνω ἀφτό. Ὁ μπρουτζος θὰ στοίχιζε περὶ τὰς 2-2½ χιλιάδες φράγκα περίπου.

Δικός Σας
Π. ΠΡΕΒΕΛΑΚΗΣ

Ἡ ἰδέα εἶναι καλὴ καὶ θὰ ἐργαστοῦμε γιὰ τὴν πραγματοποίησίν της. Πρέπει ὅμως νὰ σημειώσουμε πὼς θὰ βρῆ μερικὲς τυπικὲς — μπορεῖ καὶ οὐσιαστικὲς — δυσκολίες.

Ἡ *ὁμάδα «Τέχνη»*, πὸν τὴν ἀποτελοῦν ἀρκετοὶ ἀπὸ τοὺς καλλίτερον ζωγράφους καὶ γλύπτες μας καὶ πὸν μάλιστα μετράει ἀνάμεσα στὰ μέλη της καὶ μερικὸν *ἀληθινὸν πρωτοπόρον*, ἐτοιμάζει ἔκθεσιν γιὰ τὸ φθινόπωρον. Μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς ἔκθεσιν αὐτὴ δὲ θὰ νὰ ἀπὸ τὶς συνηθισμένες, *τὴν προσμένουμε μὲ λαχτᾶρα*.

Ἡ διάλεξι πὸν ἔδωκε ὁ καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστήμιου κ. Νίκος Χατζιδάκης στὸ «Ἐμπορικὸ Ἐπιμελητήριον» τὶς 13 τοῦ Μάρτη 1931 γιὰ τὸ ζήτημα τῆς ἐφαρμογῆς στὴ γλῶσσα μας τῆς Λατινικῆς γραφῆς δημοσιεύτηκε στὸ περιοδικὸν «*Νέα Ἐστία*» (15 Μαΐου 1931). Συσταίνουμε ὀλόκαρδα στοὺς φίλους μας καὶ σ' ὄλους τοὺς μορφωμένους Ἕλληνας *νὰ διαβάσουν αὐτὴ τὴν διάλεξιν*. Βάζει καθαρὰ τὸ ζήτημα στὴ θέσιν του. Ἐξέρουμε πὼς τὸ ζήτημα αὐτὸ θ' ἀργήσῃ κάπως νὰ λυθῆ. Ὡστόσο, ἀργὰ ἢ γλήγορα, στὴ Λατινικὴ γραφῆ θὰ καταλήξουμε. Καὶ θὰ νὰ γιὰ μᾶς, γιὰ τὸν κ. Ν. Χατζιδάκη, γιὰ τὸν κ. Μ. Φιλίππου καὶ γιὰ ὄλους τοὺς συναγωνιστὰς μας *μιὰ ἱκανοποίησιν* τὸ πὼς ἐμεῖς πρῶτοι τὸ ὑποστηρίξαμε.

Ὡστόσο *πρέπει ἀκόμα ὁ κόσμος νὰ φωτισθῆ*. Καὶ σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα, ὅπως καὶ σὲ τόσα ἄλλα, τὰ μάτια τοῦ κόσμου εἶναι σκοτισμένα. Καὶ μάλιστα τοῦ τὰ σκοτίζουν πὸν πολὺ κ' οἱ καλοθελητὲς ὀδηγητὰς του! Ἄλμιμονο!

Ενας διαλεχτὸς λογοτέχνης, μὲ δυνατὴ φλέβα, μὲ γούστο καὶ μὲ καθαρὴ δική του προσωπικότητα, πέθανε. Χάσαμε τὸν ἐξαιρετικὸν Ἑβραῖον λογοτέχνη *Γιοζέφ Ἐλεγιά*. Ἦταν νεὸς γεννημένος στὰ Γιάννενα κ' ἔγραφε μὲ πολλὴ τέχνη καὶ χάρι στὴ γλῶσσα μας. Ἄν καὶ δὲν εἶχαμε τὴν τύχην νᾶναι συνεργάτης μας — ἀπὸ μιὰ σύμπτωση μονάχα δὲν ἦταν, ἂν καὶ τὸ ζήτησε — *λυπηθήκαμε πολὺ γιὰ τὸ χαμό του*.

Ἡ Ἑθνικὴ Πινακοθήκη μας ἀγόρασε καὶ νεὸν Γκρέκο. Ἐξὶ ἑκατομμύρια δραχμὲς στοίχισε αὐτὸ τὸ νεὸν ἔργο. Καὶ μόλις ἀγοράστηκε, εἶπανε πολλὰ, γιὰτὶ στὴν ἀγορὰ ἐγράφη ἀμέσως πὼς ἀνακατεύτηκε ὁ κ. Ζαχ. Παπαντωνίου. Ὡστόσο ἐμεῖς ἐγράψαμε σὲ φίλον μας *εἰδικόν*, καλλιτέχνη καὶ γνώστη, στὸ Μόναχο καὶ κείνος πρὸθυμα μᾶς ἔδωκε τὶς ἀκόλουθες σχετικὲς πληροφορίες:

«Τὸ ἔργο αὐτὸ εἶναι γνωστὸν ἔργο τοῦ Γκρέκο καὶ βρισκόντανε δανεισμένο διαδοχικὰ σὲ διάφορα Μουσεία καὶ τελευταῖα στὴν πινακοθήκην τοῦ Μονάχου. Εἶναι καλὰ διατηρημένο, *μὰ εἶναι μισὸν ἔργο*. Δηλαδὴ τὸ ἀπάνω μέρος τοῦ ἔργου «*Συναυλία τῶν Ἀγγέλων*», πὸν τὸ κάτω βρίσκεται στὸ Μουσεῖον τοῦ Prado. Ἄν εἶχαμε τὴν τύχην νὰ τὸ ἀποκτήσουμε, βέβαια αὐτὸ δὲν ὀφείλεται στὴν καταπασιτὰ κανενὸς κ' ὅσα ἔγραψε τὸ «*Ἐλεύθερον Βῆμα*» στὶς 18 Ἰουλίου *εἶναι παραμύθια!* Δηλαδὴ γιὰ τὸν κ. Δελμούζο καὶ τὸν κ. Παπαντωνίου. Ὁ δεύτερος δὲν ἔξερε τί τοῦ γινόνταν ἀπὸ τέτοια καὶ μάλιστα τὸν ἐπῆραν μυρουδιά... Τὴν τύχην νὰ τὸ

ἀποκτήσουμε τὴν ὀφείλομε στὴ μεγάλη κρίσιν πὸν ἦτανε κείνες τὶς μέρες στὴ Γερμανία καὶ πὸν ὄλοι ἐπερίμεναν ἐπανάστασιν καὶ οἰκονομικὲς καταστροφές. Οὔτε Ἀμερικανοί, πὸν ἐπρόκειτο νᾶρθουν, ἦρθαν, οὔτε ντόπιοι, ἐννοῶ Γερμανοὶ συλλέχτες καὶ τὰ Γερμανικὰ Μουσεία δὲν ἔχουν πεντάρια! Τὸ ἔργο κατῶρθωσε νὰ τὸ ἀγοράσῃ φτηνὰ ὁ Dr. Haufstaugl, διευθυντῆς τῆς Städtische Galerie, πὸν ἔβαλε γιὰ λογαριασμὸν τῆς Ἑθν. Πινακοθήκης μας τὶς 275 χιλ. μάρκα καὶ μαζὶ μὲ τὰ 15 ὀο πρόσθετο, ἔφτασε ὀλικὰ τὶς 316. 250 μάρκα. Γενικὰ ὁ πλειστηριασμὸς πῆγε καλὰ γιὰ τοὺς ἀγοραστὰς. Ἀπὸ τὰ 15 ἑκατομμύρια μάρκα, πὸν ἐλογάριαζαν νὰ εἰσπράξουν οἱ πωλητὰς, ἔπιασαν μονάχα 3 1)2 καὶ πολλὰ ἔργα ἀποσύρθηκαν γιὰ νὰ μὴν ἐξευτελιστοῦν. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια.»

Δημοσιεύουμε τὶς πληροφορίες χωρὶς νὰ προσθέσουμε τίποτα. Μονάχα οἱ ζωγράφοι μας προσθέτουν πὼς τὰ 6 αὐτὰ ἑκατομμύρια *μπορούσαν νὰ δώσουν ζωὴ καὶ σπρώξιμον στὴν ἑλληνικὴν τέχνην*, πολὺ μεγαλύτερα ἀπὸ κείνα πὸν μπορεῖ νὰ καταφέρῃ τὸ κρέμασμα στὴν Ἑθνικὴ Πινακοθήκην *μισοῦ* ἔργου τοῦ Γκρέκο.

Ἡ *ἀπάτη* τοῦ Στᾶθάτειου Διαγωνισμοῦ πὸν καταγγείλαμε στὸ προηγούμενον φυλλάδιόν μας, εἶναι καὶ μένει μιὰ καθαρὴ *ἀπάτη*. Κανένας δὲν εὐρέθηκε νὰ μᾶς ἀποδείξῃ τὸ ἀντίθετον. Καί, μάλιστα ἂν εἶχαμε γράψῃ τὴν παραμικρὴν συκοφαντίαν, μπορούσαν οἱ κριτὰς νὰ καταφύγουν στὰ δικαστήρια. Ὁ νόμος περὶ τύπου εἶναι τρομερὰ ἀυστηρός. Κι' ὅμως δὲν ἔκα-

με τίποτα κανένας. Κι' αυτό δείχνει για μιὰ φορά ἀκόμα πὼς ὅ,τι γράψαμε ἦτανε τὸ *σωστὸ καὶ τὸ ἀληθινό*. Ὡστόσο, ἔπειτα ἀπὸ δυόμιση μῆνες, ἐκεῖνος πὸν πῆρε τὶς 20 χιλιάδες δρχ. ἀποφάσισε νὰ κάμῃ ἐπεισόδιο μὲ τὸ σκοπὸ... *νὰ μᾶς τρομοκρατήσῃ!* Παραφύλαξε λοιπὸν ὁ Ἄγγελος Σημηριώτης σὲ σημεῖο ἀπ' ὅπου ἤξερε πὼς θὰ περνοῦσε ὁ κ. Φ. Γιοφύλλης καὶ τὸν ἐπλησίασε δόλια καὶ ὑπουλα, τάχα γιὰ νὰ τοῦ ζητήσῃ μιὰ πληροφορία σχετικὰ μὲ τὴν «*Ματσαράγκα τοῦ Σταθάτειου*». Ὁ κ. Γιοφύλλης, χωρὶς νὰ μπορῇ νὰ ὑποψιαστῇ τόση δολιότητα, ἄρχισε νὰ ἐξηγῇ στὸ Σημηριώτη πὼς ἐσυγκέντρωσε τὶς σχετικὲς πληροφορίες. Μὰ ἄξαφνα ὁ Σημηριώτης, πὸν ἐκαμόνονταν ὡς ἐκεῖνη τὴ στιγμή τὸν ἀδιάφορο, ἔπεσε καταπὰνω στὸν κ. Γιοφύλλη...

Βέβαια ὁ κ. Γιοφύλλης ἔμεινε γιομάτος ἐκπληξῆ! Δὲν μποροῦσε νὰ ἐξηγήσῃ μιὰ τέτοια συμπεριφορά. Ἐστείλειν ὁμως τὸ Σημηριώτη *στὴν Εἰσαγγελία καὶ τὸ Δικαστήριον θὰ τὸν βάλῃ δέβαια στὴ θέση του*.

Μὲ τὸ πρόστυχο αὐτὸ ἐπεισόδιο, δὲν πιστεύουμε νὰ ἐπείστηκε κανένας πὼς... οἱ 20 χιλιάδες ἐδοθήκαν ἐδικαίως!

Προκηρύχτηκε *κι'* ὁ διαγωνισμὸς γιὰ νὰ δοθῇ τό χρηματικὸ ποσὸ πὸν ἡ εὐγενικὰ κυρία Χωρέμη ἔδωσε γιὰ τὴν ἐνίσχυση τῆς θεατρικῆς λογοτεχνίας μας. Ἐμεῖς ὁμως συσταίνουμε φιλικὰ στοὺς νέους λογοτέχνες *νὰ μὴ λάβουν μέρος στὸ διαγωνισμὸ αὐτό*, γιὰτὶ δὲν ἐλπίζουμε πὼς θὰ γένη πραγματικὰ διαγωνι-

σμὸς. Τὸ προηγούμενο τοῦ Σταθάτειου *μᾶς ἀπελπίζει*. Αὐτὴ τὴ σκέψη τὴ γράψαμε καὶ στὸ προηγούμενο φυλλάδιό μας. Γράψαμε στὴν εὐγενικὰ κυρία: «*Εἶναι μεγάλος φόβος μὲ τὰ λεφτά σας νὰ κοροϊδευτοῦν οἱ νέοι συγγραφεῖς καὶ νὰ διαπραχτῇ καὶ ἄλλη ἀξιοποίητη πράξη ἐναντίον τους*». Φαίνεται μάλιστα πὼς τέτοια ἰδέα ἔχουν ὅσοι ξέρονται τὰ πράγματα. Ἀνάμεσα στ' ἄλλα, ἓνας φίλος συγγραφέας μᾶς ἔλεγε πὼς ξέρει ἀπὸ τώρα ποῖος θὰ πάρῃ τὶς 200 λίρες τῆς Κας Χωρέμη. Δὲν μᾶς εἶπε τὸνομα. Ὡστόσο *δὲν δυσκολευόμαστε νὰ πιστέψουμε πὼς τὸν ξέρει*. Τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι καθόλου παράξενο πιά.

Κάποιος κ. Σ. * Μυριβήλης, πὸν βγάνει κάποια φημερίδα στὴ Μυτιλήνη, ἔγραψε στὴ φημερίδα του αὐτὴ τελευταία (28 Ἰουλίου) γιὰ «*κάποιον*» κ. Γιοφύλλη. Ὁ «κάποιος» αὐτὸς κ. Γιοφύλλης ἦτανε γνωστότατος καὶ ἀγαπημένος φίλος τοῦ κ. Μυριβήλη καὶ μάλιστα ὁ δεῦτερος εἶχε ζητήσῃ νὰ τοῦ γράψῃ ὁ «κάποιος» κ. Γιοφύλλης καὶ κριτικὴ γιὰ κάποιο βιβλίον του «*Ἡ ζωὴ ἐν τάφῳ*». Ὁ κ. Γιοφύλλης δὲν ἔλαβε καιρὸ νὰ γράψῃ αὐτὴ τὴν κριτικὴν, γιὰτὶ ἔτυχε νὰ πέσουν μπροστά του σπουδαιότερες σκοτοῦρες. Ἔτσι τώρα ὁ φίλος κ. Γιοφύλλης γίνηκε ξαφνικὰ «*κάποιος*»! Αὐτὰ εἶναι τ' *ἀποτελέσματα τῆς βρωμερῆς ἀντίληψης πὼς ὅλη ἡ λογοτεχνία πρέπει νὰ στηρίζεται ἀπάνω στὸ ρουσφέτι, ἀπάνω στὴ συναλλαγὴ, στὸ δῶσε μου νὰ σοῦ δῶσω, στὸ γράψῃ μου νὰ σοῦ γράψω...*

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

Ἡ «*Πρωτοπορία*» δημιουργήθηκε ἀπὸ μιὰ φανερὴν ἀνάγκη. Τὴν ἀνάγκη *νὰ ξανανιώσῃ ἡ τέχνη κ' ἡ λογοτεχνία μας*. Ἡ μοῦχλα, ἡ ἀτέλειωτη μίμηση, οἱ χίλιοπατημένοι δρόμοι, ἡ μικρότητα μιᾶς ἀχαρησ, αἰώνια ὁμοίας, παραγωγῆς, εἶναι ἀνάγκη νὰ πολεμηθοῦν. Καὶ μαζί μὲ τὸν πόλεμο τῆς ἀνάξιας παραγωγῆς, ὑπάρχει κ' ἡ ἀνάγκη μιᾶς νέας δημιουργίας, πὸν νὰ μὴν ἀντιγράφῃ, πὸν νὰ ζητᾷ νὰ βρῇ τὴν προσωπικότητα, τὴν νέα ἔκφραση, τὸ πρωτότυπο καὶ τὸ ἀληθινό. Αὐτοὺς τοὺς δυὸ παράλληλους ἀγῶνες ἔβαλε γιὰ πρόγραμμά του τὸ περιοδικὸ μας. «*Κλαδευτῆρι καὶ τσαπί*», ὅπως γράψαμε στὸ πρόγραμμά μας.

* *

Καὶ τί κάμαμε μὲ τὸ κλαδευτῆρι; Χτυπήσαμε τὴν κακὴ συνήθεια τῆς μίμησης. Κ' ἐπειδὴ ἡ μίμηση γεννιέται, ὄχι μονάχα ἀπὸ κακὴ καλλιτεχνικὴ ἀνατροπὴ, μὰ κ' ἀπὸ τὴν κοινωνικὴν καὶ ἀτομικὴ διαφθορά, ἀναγκαστήκαμε νὰ χτυπήσουμε κ' αὐτὲς τὶς πληγές. Εἶν' ἀνάγκη νὰ χτυπηθῇ ἡ *συναλλαγὴ* στὴν τέχνη καὶ στὴ λογοτεχνία, τὸ δῶσε μου νὰ σοῦ δῶσω, τὸ λιβάνισέ με νὰ σὲ λιβανίσω. Αὐτὸ *τὰ ἀνήθικα ρουσφέτια πρέπει νὰ λείψουν*, γιὰτὶ μ' αὐτὰ γένεται ἀπόπειρα νὰ ξεγελαστῇ ὁ κόσμος καὶ νὰ περῶνῃ γιὰ ἔργα τέχνης τὰ σκουπίδια. Μὰ κνηγόντας αὐτὴ τὴν αἰσχροὴ συναλλαγὴν, βρεθήκαμε ἀντιμέτωποι μὲ τὶς κλίκες. Κλίκες πολὺ καλὰ ὀργανωμένους ξεφανερωθήκαμε μπροστά μας. Κλίκες πολυσύνθετες, πὸν ἔχουν ἀπλωμένα τὰ πλοκάμια τους στὴν τέχνη καὶ στὴ λογοτεχνία, μὰ καὶ στὴν πολιτικὴν καὶ στὴν κοινωνικὴν ζωὴν.

Ἡ αἰσχροὴ καὶ ἀπαίσια ἐπίδραση τῆς κλίκας ἐφανερῶθηκε καὶ στὸ ζήτημα τῶν ψευτο-Γκρέκο τῆς Ἐθν. Πινακοθήκης, καὶ σὲ ζητήματα τῆς Ἀκαδημίας καὶ στὸ τελευταῖο σκάνδαλο τῆς ἀπάτης τοῦ Σταθάτειου καὶ στ' ἄλλα ζητήματα πὸν ἀνακινήσαμε. Κάνεις νὰ τραβήξῃς ἓνα σάπιο κεράσι ἀπὸ τὸ καλάθι καὶ μπαίνει σὲ κίνηση ὅλο τὸ περιεχόμενον τοῦ καλάθου. Τὰ συμφέροντα

καὶ ἡ ὑπόσταση ὅλων τῶν κερασιῶν ἔχουν σχέση μὲ κείνο τὸ σάπιο. Βέβαια αὐτὸ δείχνει πὼς ἡ σαπίλα ἔχει μεγάλη ἔχταση. Αὐτὴ ἡ ἀλληλοὑποστήριξη καὶ ἡ ἀλληλοεξάρτηση γιὰ τὸ σκέπασμα κάθε βρωμίας, αὐτὴ ἡ τρομερὴ πληγὴ πὸν βρομάει ἀβάσταγα *εἶναι κάτι πὸν δύσκολο τὸ σημερὸν κοινωνικὸ σύνολο μπορεῖ νὰ τὸ πολεμήσῃ*. Ἀγωνιστήκαμε, μὰ μάταια!

Μερικοὶ μᾶς εἶπαν: «*Φταίει ὅλο τὸ κοινωνικὸ συγκρότημα. Εἶναι σάπιο!* Για νὰ δουλέψετε καλὰ καὶ σωστά, πηγαίνετε μὲ τὶς κομμουνιστὲς». *Κ' οἱ ἴδιοι οἱ κομμουνιστὲς μᾶς καλέσανε πλάι τους*. Δὲν ἦταν ὁμως αὐτὴ ἡ δουλειὰ μας. Ὁ σκοπὸς μας δὲν ἦταν νὰ δουλέψουμε γιὰ ἓνα πολιτικὸ σύστημα ὀρισμένο. Μὰ εἶδαμε ἀκόμα πὼς ἡ ἀληθινὴ καὶ καλὴ τέχνη δὲν ὑπάρχει μονάχα ἐκεῖ πὸν εἶναι ὁ κομμουνισμὸς. Ὑπάρχουν ἀξιόλογοι καλλιτέχνες ἀριστεροὶ στὰ φρονήματα, ὅπως ὑπάρχουν τέτοιοι καὶ δεξιοί. Χωρὶς λοιπὸν νὰ βγοῦμε ἀπὸ τὰ ὄρια τῆς Λευτεριάς μας, μὰ καὶ χωρὶς ν' ἀπαρνηθοῦμε τὰ σοσιαλ-δημοκρατικὰ μας φρονήματα, τραβήξαμε μπροστὰ στὸν ἀγῶνα μας γιὰ τὸ ξεκαθάρισμα τῆς βρώμας. Κι' ἂν δὲν τὴν ξεκαθαρίσαμε, γιὰτὶ ἡ βρῶμα δένεται μὲ πολυποικίλλα πρᾶγματα καὶ πρόσωπα, *ὥστόσο ἀνοίξαμε πολλῶν τὰ μάτια*. Ἐδείξαμε μπροστὰ στὸν ἥλιο τὶς μαγαποντιές, τὶς βρωμιές καὶ τὶς ἀπάτες πὸν γίνονται στὸ ὄνομα τῆς τέχνης μας καὶ τῆς λογοτεχνίας μας, μὰ πὸν ἔχουνε σκόπῳ τὸν ἔξυτελισμὸν τους.

* *

Τί κάναμε κατόπι μὲ τὸ τσαπί; Προσπαθήσαμε νὰ δουλέψουμε γιὰ νὰ καλλιτερέψῃ ἡ καλλιτεχνικὴ καὶ λογοτεχνικὴ μας παραγωγή, γιὰ νὰ μπῆ σὲ πὶὸ γεροῦς καὶ πρωτότυπους δρόμους. Δὲν εὐρήκαμε ὁμως πλάι μας παρὰ πολὺ λίγους πρωτοπόρους κ' αὐτοὺς πὶὸ πολὺ στὴν τέχνη κ' ὄχι στὴ λογοτεχνία. Μερικοὶ ἐνώθησαν μαζί μας καὶ ψάξαμε νὰ βροῦμε καὶ ν' ἀναθρέψουμε νέους. Ἀληθινὰ ἔτσι βγήκανε μερικοὶ νέοι μὲ προσωπικότητα, μὲ ταλέντο, μὲ εὐλιχρίνεια καὶ μὲ θάρρος. Μὰ λίγοι, πολὺ λίγοι.

Είναι δυστύχημα πού οι περισσότεροι από τους νέους πού ρίχνονται στη λογοτεχνία, μὰ καὶ στήν τέχνη, **εἶναι διεφθαρμένοι** ἀπὸ τὴν ἀποψη τῆς τέχνης. Ζητοῦν τὴν εὐκόλη ἐπιτυχία. Ἄν δὲν ἔχουν ταλέντο, βέβαια τὶ θὰ κάμουν; Μὰ κι' ἂν ἔχουν κάτι, τὸ χάνουν. Προσπαθοῦν νὰ μιμηθοῦν τοὺς παλιότερους, ἀξίους ἢ ἀνάξιους ἀδιάφορο, κ' ἔπειτα τοὺς κολακεύουν, τοὺς λιβανίζουν. Ὁ σκοπὸς τους εἶναι νὰ τοὺς γράψουν οἱ παλιοὶ λίγα καλὰ λόγια γιὰ νὰ ὑπάρξουν καὶ κείνοι! Δὲν μπορεῖ νὰ γένη μεγαλύτερη ντροπὴ καὶ **μεγαλύτερος ἐξευτελισμὸς τῶν νέων!** Προσπαθοῦν νὰ τοὺς γράψουν κάτι οἱ ἀνάξιοι, πού ἔχουν φήμη, γιὰ νὰ ὑπάρξουν κι' αὐτοί. **Φτοῦ καὶ πάλι φτοῦ σὲ τέτοια νιάτα!**

Μ' αὐτὴ τὴν αἰσχροὴ ἐξάρτηση τῆς νεολαίας ἀπὸ τὰ ἀνάξια ξόανα μπορεῖ κανένας ν' ἀπελπιστῇ. Ὡστόσο οἱ λίγες ἐξαιρέσεις μᾶς ἔδωκαν θάρρος κ' ἐλπίδες. Μὰ ἡ παραγωγή τῶν πρωτοπόρων μας εἶναι ἐλάχιστη. Γι' αὐτὸ ἡ «**Πρωτοπορία**» δημοσίεψε καὶ πράγματα ὅχι καθαρὰ πρωτοπορικά. Παρουσίασε καὶ μερικὰ κάπως συντηρικά, κάπως τριμμένα. Μὰ τί νᾶκανε; Φανταστῆτε πὺ δὲν μποροῦσε νὰ βρῆ τοὺς συνεργάτες πού ἤθελε γιὰ νὰ γιομίσῃ τις σελίδες κάθε φυλλάδιου!

**

Πλαῖ σὺ διπλὸν ἀγῶνα τοῦ κλαδευτηριοῦ καὶ τοῦ τσαπιοῦ, εἶχαμε **κ' ἄλλον κρυφὸν ἀγῶνα: τὸν οικονομικό.** Τὰ τρία χρόνια αὐτὰ, ἦτανε τρία χρόνια οικονομικῆς ἀγωνίας. Τὰ ἔσοδα δὲν μποροῦν νὰ σκεπάσουν τὰ ἔξοδα.

Κι' ἀλήθεια τὸ περιοδικό μας εἶναι ἕνα ὄργανο πού τὸ νιώθει μονάχα ἡ καλλιτεχνικὴ καὶ φιλολογικὴ ἐλίτ. Οἱ πῖο πολὺ ἀνεβασμένοι καὶ ξετυλιγμένοι μέσα στὰ νοήματα τῆς τέχνης. Κι' αὐτοὶ εἶναι πολὺ λίγοι. Οἱ ἄλλοι δὲν μᾶς ἔνοιωθαν. Μερικοὶ μάλιστα ρωτοῦσαν: «Τί ἔπαθαν αὐτοί; Ζητᾶνε νὰ κάμουν ἐχθροὺς χωρὶς λόγο.» Χρειάζονταν βέβαια μάτια κατάλληλα **γιὰ νὰ ἰδοῦν τὸν λόγο.**

Βρέθηκαν μερικοὶ ἀπὸ τοὺς προχωρημένους καλλιτέχνες μας καὶ μᾶς εἶπαν πὺς μ' ἕνα σύλλογο πού νὰ συστηθῇ ἐπίτηδες, μ' ἕνα σύλλογο Καλλιτεχνικῆς Πρωτοπορίας

θὰ μποροῦσε νὰ ζήσῃ καὶ νὰ δουλέψῃ γερὰ τὸ περιοδικό μας. Δεχτήκαμε γιὰ σωστὴ τὴν ἰδέα καὶ οἱ καλλιτέχνες αὐτοὶ εἶπαν πὺς θὰ φροντίσουν. Μὰ δὲν ἔγινεν ὡς τὴν ὥρα τίποτε. . . .

**

Ὡς αὐτὴ τὴ στιγμή ἡ «**Πρωτοπορία**» καὶ οἱ ἀγῶνες τῆς **μᾶς στοίχισαν ἀρκετά. Καὶ σὲ χρῆμα καὶ σὲ ἡθικὲς δυνάμεις.** Μᾶς ἔκαμαν νὰ ξοδέψουμε ζωτικότητα, πού μᾶς χρειαζόντανε γιὰ τὸ καλλιτεχνικό μας ἔργο καὶ μᾶς ἔφεραν νὰ τριφτοῦμε καὶ μὲ ὑποκείμενα πού ἀλλιῶς δὲν εἶχαμε ἀνάγκη, ὅχι νὰ τὰ πολεμήσουμε, μὰ οὔτε νὰ τὰ ξέρουμε. . . . Κ' ἔφτασε τὸ πρᾶμμα εἰς τὸ σημεῖο νὰ δεχτοῦμε καὶ μιὰ δόλια ἐπίθεση σὺ δρόμο ἀπὸ ἕνα τέτοιο ὑποκείμενο, ὄργανο μιᾶς ἀπὸ τίς κλίκες. . .

Ἀρκετὸν κόπο, ἀρκετὸ χρῆμα, ἀρκετὴ ἀξιοπρέπεια θυσιάσαμε γιὰ τὸν Ἀγῶνα αὐτό. Κι' ὅμως δὲν ἀπαυθήσαμε. Νοιώθουμε μέσα μας πολλὴ συχαμάρα γιὰ τὴν κατάσταση, μὰ δὲν δειλιάζουμε μπροστὰ στὴ βρωμιά!

**

Καὶ τώρα;
Ἡ «**Πρωτοπορία**» δὲν θὰ ξαναβγῆ; Αὐτὸ οἱ ἐχθροὶ μας τὸ ρωτᾶνε καὶ τὸ ἐπιθυμοῦν ἀπὸ καιρὸ καὶ μὲ χαρὰ τους θὰ τὸ μάθουν τώρα. Μὰ δὲν θὰ τοὺς εὐχαριστήσουμε πέρα γιὰ πέρα.

Βέβαια **μ' αὐτὸ τὸ φυλλάδιο κλείνουμε τὸ φετεινὸ τόμο, τοῦ 1931.** Καὶ ὅσο κρεμόμαστε μονάχα στὸν ἑαυτὸ μας κ' ἔχουμε μονάχα τίς πάντα εὐχάριστες μὰ τόσο πλατωνικὲς εὐχὲς καὶ ἐνθάρρυνες τῶν φίλων καὶ ὁμοϊδεατῶν μας, ἡ «**Πρωτοπορία**» **δὲν θὰ βγαίνει. Δηλαδή πᾶνει πιά.**

Μονάχα, ἂν τὸ 1932 ἰδοῦμε σοβαρὰ σημεῖα πού νὰ μᾶς δίνουν πῖο πολλὰς ἐλπίδες, πῖο πραγματικὸ ἐνδιαφέρον ἀπὸ ἀληθινούς πρωτοπόρους, τότες βέβαια **δὲν θ' ἀρνηθοῦμε νὰ τὴν ξαναβγάλουμε.**

Μὰ εἴτε ξαναβγῆ ἡ «**Πρωτοπορία**» εἴτε ὅχι, **ὁ ἀγῶνας μου δὲν θὰ πάψῃ.** Δὲν θ' ἀλλάξω μόλις μοῦ λείψῃ ἡ «**Πρωτοπορία**». Μπορῶ νὰ βεβαιώσω ὅλους τοὺς ἀληθινούς πρωτοπόρους. Μονάχα θὰ μεταφέρουμε τὸν ἀγῶνα σὲ ἄλλα χαρακώματα.

**

Δὲν ξέρουμε ἂν μ' αὐτὸ τὸ φυλλάδιο βάζουμε ὀριστικὸ τέλος τῆς «**Πρωτοπορίας**». Ξέρουμε ὅμως πὺς: **οἱ ἀγῶνες μας αὐτοί, πὺ ξετυλίχτηκαν ἔτσι ὀρηκτικὰ**

μέσα στὰ 3 αὐτὰ χρόνια, θὰ ἔχουν τὴ δικαίωσή τους σὺ μέλλον. Ἡ πεποίθησή μου αὐτὴ εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἱκανοποίησή μου.

ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ

Η ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΚΡΟΥΣΤΗ

Ἡ Γόησσα μὲ τὸν, ἔλεφαντένιο τῆς λαϊμὸ καὶ μὲ τὰ μάτια ἔγεμάτα προσδοκία ἀγγελικῶν χαδιῶν,

Μιὰ μέρα πὺς μοῦ ἀνέπτυξε κάποιον ἀγνὸ σκοπό! Μὲ κείνη τὴ σπирτόζα τῆς κοκκεταρία τῶν ἱερῶν ρυθμῶν,

Δὲν ζεύρω πὺς μὲ βύθισε σὲ ποῖο ναρκωτικό, μὲ τὸ χαμόγελό τῆς καὶ τὴ χειρονομία τῶν ἀφραστῶν γραμμῶν...

Κ' ἐπήγαιναν ὅλα στρωτὰ γιὰ τὸν ἀγνὸ σκοπό! Κι' ὡς τὸνοιωσεν αὐτό, σὰν εὐγενῆς κυρία τῶν μελιχρῶν μαγιῶν,

Μὲ πήρε μαλακὰ σὰν ρόδου πέταλο ἑλαφρὸ ἐπάνω σὺ κρεββάτι τοῦ Προκρούστη, θεία, κυρία τῶν παθῶν..

ΑΠ. ΜΠΑΛΗΣ

ΕΤΟΙΜΟΘΑΝΑΤΟΣ

Πρόσεξε κ' ἦρθε ἡ ὥρα γιὰ νὰ παίξῃς καὶ τὴ στερνὴ τῆς τραγωδίας σου πράξη! κύτταζε νᾶσαι ἀκμαῖος καὶ ν' ἀνθέξῃς μᾶξιμπρέπεια καὶ θάρρος ὅταν τὸ προσκλητήριο σὲ κράξῃ.

Ντύσου κομπᾶ σὺ μαῦρο σου τὸ φράκο! στάσου περσότερη ὥρα σὺν καθρέφτη! πρέπει νὰ μπῆς ὡραῖος μεσ' τὸ λάκκο κ' ἐπίσημος μπροστὰ σὺ νεκροθάφτη, πὺς τὸ τσαπὶ του ἀμείλικτα θὰ πέφτῃ.

Γιὰ τὸ εἰρηνικὸ ταξίδι φτάνει ἡ νεκρο- [φόρα μὲ γαντοφορεμένο ἀμαξηλάτη πνιγμένη σάνθια, ἐγκάρδιων φίλων δῶρα —πάντα ὑποχρεωτικοὶ σὺ τέτοιαν ὥρα— καὶ σὺ θὰ μπῆς σὰν τὸν ἀριστοκράτη.

Σὲ λίγο θὰ γελάς κ' ἄλλοι θὰ κλαῖνε ὅπως γελοῦσαν τότε πὺς θρηνοῦσες παινετικά ἐπικήδεια θὰ σοῦ λένε μὰ, ἀνάσκελος ἐσὺ θὰ τοὺς οἰκτεῖρῃς μὲ μιὰ εἰρωνία σὺ χεῖλη παγωμένη.

Περσότερο ἀκατάδεχτος ἀπὸ ἄλλη φορὰ κ' ἐπίσημα αὐστηρὸς σὺν ἐκ- [κλησία ἀκίνητος σὺ δρῦνο τὸ κουτί σου, σὺς ἀργοπορημένες ἐκδηλώσεις καμμιὰ δὲ θάποδίνης σημασία.

Κ' ὕστερα κουρασμένη ἄδεια σὰν φύγη ἀπ' τὴν τιμητικὴ σου ἡ νεκροφόρος, ἐρημητικά τίς πόρτες θὰ σφαλίσῃ —ὅταν βεντάγια ὁ ἥλιος θὰ χῆ δύση— βαργεστησμένος ἕνας νεωκόρος.

Σῆρος.

ΡΙΤΑ Ν. ΜΠΟΥΜΗ

ΩΔΗ ΣΤΟ ΣΥΜΠΛΕΓΜΑ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ ΗΡΩΔΟΥ ΑΤΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΑΡΘΕΝΩΝΑ, ΑΠΟ ΚΑΤΩ

(Είναι το καλό που πρέπει να κυβερνά μυστικά και ο διανοού-
μενος, χωρίς άφτό, δεν είναι παρά ένας κάλπικος βασιλιάς).

Σός είμαι· του σωρού κάμε με σκέπη
βασιλικιά, να μένω ως τόν αιώνα·
και την άπαρθενή σου την κολόνα
σαν θέμελο θα στήσω του, να βλέπει
πίσω και όμπρός. Σός είμαι· τόν κοιτώνα
κάνεις του άδρου μεσημεργιού, όπως

[πρέπει,
το σκαλιστό και άνέσπερα τά πρώτα
φώτα ή αύγή σου χάρισε που έρώτα

πρώτη τη γή· όπου πέρασε το είνε
δε μίλησε βαθύτερα· έδω στάθη
παντοινό· με το σωρό, που έχάθη
άπατηλά, με το σωρό, έσύ, μείνε·

και το σωρό μαρτύραε· καθώς σβύνει
της άρμονίας (1) κρυστάλλινο το κύμα
που άντιχτυπάει όλόδοξο και χύμα
σ' έσε—του κόσμου την άρχή που δίνει
ή άρμονία εκείνη—

ώ ή αύγή που ως τόν αιώνα ή κόχη
σου θα κρατάει· κανένανε πατέρα
δε ξέρει ούτε θα ξέρει· ως ύπερτέρα
φέγγει μονάχα το είναι μας και τώχει

σαν άετό, που από την πλατοσιά του
με τά φτερά δροσόσταχτα έσηκώθη
και την αιώνια τώρα άντικρινά σου
μιλάει τη μουσική· μα δεν είπάθη
άκόμα ο μέγας λόγος της· βρισιά σου
ο θνητός τώρα ο ψέφτης άποσώθη

θολή, Όμως μένει ή σίθα του. Τά κάτω.
Πελάγη, μπόρες, ξέσπασμα, φουρτούνι
της άρνησιάς και της καρδιάς σιφούνι,
σκοτάδι· μα ή καρδιά χτυπάει στον πάτο

άληθινά· ποιός με το λόγο δείχτει
τωνε πολλών· και ποιός, το γένημα όλων,
άυγερινός σε πέρατα των πόλων
της τρικυμιάς φωτάει το μεσονύχτι,
που άρχίζει και ξεπλήχτει,

γερά· και ποιός έχει καιρό προλάβει
το λόγο που τόν σήκωσε πλημύρα
της άρμονίας και χτυπάει γριγύρα
με άφτόν τη γή
τη γή και το σωρό να καταλάβει
και που βογκάει.

Ό βόγκημα και ω φλοίσβε που γενάει
ή τρικυμιά και, άχέ, που σε άναδίνει
στεναχτικά ή άκρογυαλιά, ω που πάει
στην έρημία του πουλιού να κρίνει
του ρυακιού ένα φλοίσθημα και σπάει
το λάλημα πικρότατο, ω που κλείνει
μύργιες χαρές του καταράχτη ως σβάει

ή μουσική! Σε αύγή που με λουλούδια
παίζουν άγγέλοι πέρασε· και γέρνει
στης άβυσσος τά βάθη, τά γκρεμά,
που σκοτινιά της νύχτας τότε πένρει
βουβή· και, σε κρινόλεφκα πλεξούδια
της άρμονίας, τη σκάλα ζανασέρνει
του βόγκου που αιώνιο τότε στέρνει
πάνω στη γής· και μά-

χεται με άρια χαράς και ούρλιό θανάτου,
με ύμνον άγγελικό πέρα ως τά πέρα
και με του άνέμου τη βοή που ως κάτω
πέφτει ή βροχή του στεναγμού του (ή
[Μέρα

με τη νυχτιά) κι' από τά έγκατά του
στά έγκατα πήρε άστροπελέκι ή σφαίρα
που το σκουλίκι μέσα της, το ψέμα,
τόκαψε ή φλόγα της ζωής, το πνέμα.

Της ζωής τη φλόγαν άδραξε· το πλήθος
το διαπεραστικόν έβρήκεμάτι,
το λόγο· σε σκοτάδια και σε πλάτη
της άρνησιάς, έσύ, δεν είσαι λίθος.

Το πνέμα, έσύ, περίκλεισες, με γέλιο
παντοινό, που βλέπει όμπρός και πίσω
στά βάθη των αιώνων· μήτε βήσο
μήτε πορφύρα χρειάζεσαι· το τέλιο,

(1) Του «Φάουστ» του Γκουνώ.

το λόγο, με τη δύναμή σου άντάμα
την καθαρή στερέωσε· της ζήσης
[με την όρμη
την άστραπή του Απόλλωνα είτε ζήσεις
βασιλικά ζανά
σε κρυσταλένιο κύμα
είτε σε κύμα βοερό και άπέραντο
των κάτω των μελλόντων ή άστραπή του
βασιλικά άπλωθει,

σός είμαι· του σωρού κάμε με σκέπη
βασιλικιά, να μένω ως τόν αιώνα.
και την άπαρθενή σου την κολόνα
σα θέμελο θα στήσω του, να βλέπει
πίσω και όμπρός. Σός είμαι· τόν κοιτώνα
κάνεις του άδρου μεσημεργιού, όπως
[πρέπει,
το σκαλιστό και άνέσπερα τά πρώτα
φώτα ή αύγή σου χάρισε που έρώτα
πρώτη τη γή!

ΧΡ. ΤΣΑΠΑΛΑΣ

ΕΝΟΡΑΜΑΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

(Κομμάτια από μιá δραματική τετραλογία)

Έσπερινές καμπάνες τους γλυκούς άχους
σκορπούνε τους στην ύποβλητική
έρμία—ψυχών ένόραση—άπό μοναχούς
πνευματικούς, άληθινούς, μυστικά
άκολουθία θραδυνών προσευχών,
άργοςάλεφτα τρεμουλιάσματα τώ λευκών
των άσημόφυλλων—Ό! νυχτοπλανέματα
άραχνοϋφασμένες ύπαρξεις—αίματα
άνοιχτόχρωμα γλυκοροδιά
κι' από παντού έρχούμενα γητέματα
μέσα σε μύρια θεοτινά γαληνέματα
τώ δεντριώ τώ δασώ, τώ βουνώ, τώ νερώ
της λίμνης ή του ποταμιού, των θαλασσών, άντρ' Έρώ-
άντρ' Έρώτων, Νυμφών
κι' άνάμεσα από καθεμιά μυρωδιά
'Η Άνία, το Θάνατο—ή Γαλήνη, την Άνυπαρξία—συντροφόνε
ή συντρόφισσα έχουν! »

★

Γκράν! Γκράν! Γκρίν! Γκράν!
κοντάρια από δρυ, βαράν
με γδούπο πα σ' ένα μπρούτζινο έκράν.
Ποιό κάλεσμα άραγε να σφυράν
στη μοναξιά σήμαντρες
και ποιές όμορφες κορασιές, ή ποιούς όμορφους άντρες
σε ποθονείρων φαντασιές και μάγια
προσκαλούνε; ή ποιά άγγελοπρόσωπα πούν' καλογεροπαίδια;
«Κάποια δουλειά χωρίς άλλο θεάγια! »
Μά νάν' άλήθεια τέτοια;
λαφριά, άνάερα μπροστά μ' άναδέβουνται σκέδια
του Γκρέκο, Πανσελήνια, ή Τιντορέτεια
άγιωνε ζωγραφιστών σε φρέσκα.
Ό! σε τί τοιχογραφίες
βυζαντινόμοιες, γραφικές, χλωμ' άδυνατισμένα

τὰ χαρακτηριστικά, «ἐξαυλωμένα»—
 Ἄγιες, Πυθίες,
 Ἰεχωβάδες, Δίες
 καὶ Χριστοί, Ἀπόλλωνες
 καὶ ἄλλοι Ἐωσφόροι, Σάτυροι ποὺ χαχανίζαν,
 σὰν καλογέρους, καλογρηές μὲ τὴν ἀσέμνεια τυραννίζαν,
 ἀνάμεσα ἀπ' τὲς πορφυρομαρμάρινες κολῶνες
 σὲ κάτι χάχανα καὶ γέλια
 ποὺ Μπετοβένεια μουσική, ζωγραφική δὲ Μποτιτσέλλεια
 ἐκφράζουν τα, πὰ σὲ χορδὲς βιολιῶν αἰθέριων,
 ἢ σὲ φωτερὰ ἀπάνω τέλια!...

*

Γκρόν! Γκρόν! Γκλούν! Γκλίν!
 Ὁ Γῆλιος, στὴ θανατερὴ του κλίν-
 κλίνη, νὰ πέσι τῶρα πᾶ
 κ' ἢ Ρήγισσα τοῦ Χάους, ἢ Σελήν-
 Σελήνη μὲ πέπλους ἐσκεπά-
 σκεπάστηκε, μὲ τοὺς ἀσπροτεφροὺς
 Ἐκάτη σὰν ποὺ εἶν' πὰ στοὺς ἀφροὺς
 τῶν σμαραγδοζαφερίνων ἀλμυρῶ ναμάτων
 μαγνάδια ρίχνει ἄφτονα ὀπαλλοασημόσκονες τῶν κυμάτων
 τὲς δίνες, πὶὸ πρὶν ἀπ' τὸν Αὐγερινὸν
 «τὸν Ἐσπερινὸν»
 Ὑμνον!—ᾠ! ποιὲς ὀδύνες, ποιά ζωρκίσματα θαθεῖα
 ποιῶν σαρκῶν ἀντιβοᾶνε;
 «Θεὲ μου!—ἀν ἔτσι λέγεται τὸ Ἀπροχώρητο»—
 αὐτὰ Σου, τὰ παραστρατημένα Σου, παιδιὰ
 στὴ Μετάνοια ἔχουνε πέσει, ἢ βογγᾶνε;
 ἀπὸ τῶν ἀνομα παθῶν, ἕνα, π' ἀφόρητο
 ἀβάσταχτο μαρτύριο, ὡσὰν καμουτσίκι
 ποὺ τοὺς πληγώνει τὰ μεριά, καὶ τὰ ψαχνὰ
 κ' ἔχουν φωνὴ ᾠ! μιὰ φωνοῦλα ὡσὰν τὸ κατσίκι
 ποὺ βγάζει ὡς θρηνητικὰ «Γκουμπέεε-Γκουμπέεε» βροχνὰ
 ἐτοῦνοι ὅλοι ποὺ στῶν ἀσκητῶνε τὰ ἀχνὰ-
 τ' ἀχνάρια τοὺς βαδίζουν, πᾶν, «εἶν' ἀξιοι;»
 πραγματικά, ἢ σάμπως τοὺς γελοῦνε
 οἱ ἄλλοι, ὅπως καὶ κείνους ἄλλοι
 ὅτα στὴν Κουρὰ τοὺς προσμιλοῦνε
 ἀξιοι, ἀξιοι, ἀντὶς ἀντάξιοι
 νὰ φωνάζουν; σὲ τί τοὺς φταίει τὸ δύστυχο κεφάλι
 καὶ τὸ κουρέβουν, ἀφοῦ ἡ αἰτία «εἶναι ἄλλη!»

Μυτιλήνη

Κ. Α. ΜΑΣΧΑΣ

ΣΠΟΥΔΕΣ: ΠΡΩΤΗ ΝΥΧΤΑ

Θυμᾶμαι κείνο τὸ βράδυ ποὺ ὁ Ἀπέ-
 θαντος εἶχε μιὰ παράξενη ἐπίσκεψη.

Μὲ τὸ βασίλειμα τοῦ ἡλίου ἀνέβηκε
 στὴν κάμαρά του καὶ κλείστηκε. Κάθισε
 μπρὸς στὸ τραπέζι του, μὲ τὴ λάμπα ἀ-
 κουμπισμένη πάνω σὲ μιὰ παλιὰ Γραφή,
 ποὺ τὸ πράσινο τσόχινο πανάρι τῆς ἦταν
 γεμάτο λεκέδες ἀπὸ πετρέλαιο, κερὰ καὶ
 καψίματα τσιγάρου καὶ δὲν ἔκανε τίποτα.

Πίσω του τ' ἀνοιγμένο παράθυρο κατέ-
 βαζε ἀκατάπαфта πάνω στὴν πλάτη του
 ἕνα ἀσήμαντο, γλιαρὸ ἀεράκι. Πρῶτες μέ-
 ρες τοῦ καλοκαιριοῦ. Ἡ ἀτμόσφαιρα ἦταν
 ζεστὴ καὶ πνιχτικὴ. Μιὰ μῦρωδιὰ καμένων
 κλαδιῶν αἰωροῦνταν. Ἀπὸ τὴν πλατεῖα
 πολιτεία κ' ἀκόμα κ' ἀπὸ τὴν ἐξοχὴ κα-
 μιὰ φωνὴ δὲν ἔμοιαζε νὰ ἔρχεται. Οἱ ἀντί-
 λαλοι τῆς ἀνοιξῆς εἶχαν σιγήσει. Μαζύ τους
 φύγανε κ' οἱ παράξενες μέρες, πούχανε
 γεμίσει τὸ εἶναι του μὲ τὴν ὑπόσχεση κά-
 τι καινούργιου, ποὺ θάρχονταν.

Μόλις πρόφτασαν νὰ τὸν ξυπνήσουν
 ἀπὸ τὴν ἱκανοποιημένη ἀδιαφορία ποὺ
 τὸν κρατοῦσε τὰ τελευταῖα χρόνια καὶ νὰ
 τὸν κάνουν νὰ κυτᾶει μὲ μιὰ διάθεση ξε-
 καθαρίσματος στὴ ζωὴ του ποὺ πέρασε.
 Ὅταν ζήτησε νὰ δεῖ καὶ μπροστά του, γιὰ
 τὰ χρόνια ποὺ θὰ ἔρχονταν, εἶχανε φύγει.

Ὁ Ἀπέθαντος ἔνιωθε μιὰ στεναχώρια
 γεμάτη πείσμα. Ἐθύμωσε κ' ἐμνησικά-
 κησε μ' αὐτὲς τὲς νεαρὲς μέρες τῆς ἀνοι-
 ξῆς—σὰ γυναῖκες, σὰ μαθήτριες τῆς οὐδότης
 ὁποιοῦδήποτε παρθεναγωγείου—ποὺ ἦρθαν
 ἀπροσκάλεστες, ρῖξαν ἕνα αὐστηρὰ ἐρευ-
 νητικὸ φῶς στὸ παρελθόν του—ἔεσκε-
 πάζοντας παντοῦ προοπτοποίηση, ἀνελικρί-
 νια, ἀδειο—ὑποσκέθηκαν γιὰ κάτι, δίστα-
 σαν, ἀφέθηκαν νὰ παρακαλεθοῦν καὶ
 ξαφνικὰ φύγανε, ἔτσι στὴν πὶὸ πολύτιμη
 ὥρα...

Ὁ Θόδωρος κατάλαβε πὼς μιὰ καὶ φύ-
 γανε δὲν θὰ ξαναγυροῦσαν πιά καὶ τὸ
 καινούργιο ποὺ εἶχαν ὑποσκεθεῖ δὲν θὰ
 ἔρχονταν ποτέ. Γιατὸ προσπάθησε νὰ
 ξεχάσει ὅτι τοῦ δειξάν ἀπὸ τὸ παρελθόν
 του, νὰ ξαναγυρῶσει στὴν σκεπτικιστικὴ
 ἀδράνειά του καὶ νὰ περάσει ἀνενόγητα.

Μὰ πίσω ἀπὸ τὲς φιλάρεσκες μαθήτριες

—σὰ νάχαν βγεῖ σὲ περίπατο—ἀκολου-
 θούσαν οἱ μητέρες τους, ἄλλες παχειές, κα-
 λοθρεμένες, κούφιες, ἄλλες γρηές, μαυρο-
 φορεμένες, πεισματάρεις, γρινιάρεις, ἄλλες
 βρώμικες καὶ ξαδιάντροπες, ὅλες πολὺ
 φλύαρες καὶ πληχτικές.

Στάθηκαν, τὸν πιάσαν στὴν κουβέντα
 καὶ δὲ θέλαν νὰν τὸ κουνήσουν. Τοῦ εἶ-
 παν καὶ τὰ ὀνόματά τους: Ἀμφιβολία,
 Τύψη κ.ἄ.

Συχνὰ ἔκοβε τὴν κουβέντα τους μιὰ
 παχειά, βρώμικη—σὰ νάχε μῆνες νὰ πλυ-
 θεῖ—μὲ κουνήματα κοκότας, προσπα-
 θόντας ν' ἀποδείξει πάντα τὸ ἀντίθετο ἀπὸ
 κείνα ποὺ λέγανε.

Τ' ὄνομά της δὲν τὸ ξέρανε. Τὴ φωνά-
 ζανε: ἢ κυρία ποὺ γελάει τὸν ἑαυτό της.

Ἡ κυρία αὐτὴ ἐδήλωσε πὼς ἦταν ἐρω-
 τευμένη μὲ τὸν Ἀπέθαντο.

Καὶ σάμπως νὰ μὴν ἔφταναν αὐτὰ, εἶχε
 καὶ τὸ «μαθητὴ» του, τὸ Φαιδούλη, ποὺ οἱ
 ἐπιτόλαιες ψυχολογικὲς ἀκροβασίες του
 τοῦ δίνανε στὰ νεῦρα. Προχτὲς ἀκόμα:

—Θόδωρε, τοῦ εἶπε (μάλιστα εἶχε
 σταυρώσει τὰ χέρια στὸ στήθος καὶ σταθεῖ
 ὄρθιος). Θόδωρε τοὺς ἠρώες σου τοὺς
 φέρνεσαι ἀμείλιχτα, τοὺς εἰρωνεύεσαι χω-
 ρὶς ἔλεος καὶ ντροπὴ! Καὶ μ' ἀρέσει νὰ
 φαντάζομαι, Θόδωρε, πὼς κάποια μέρα,
 ὅταν θᾶχης πιά «σταματήσει» θάρθουν,
 λέει, καὶ θὰ σοῦ ζητήσουνε τὸ λόγο! Μά-
 λιστα θάταν πὶὸ ὁμορφο ἂν σὲ κρεμούσανε,
 χεχεχέ!

—Χιχιχί, ἀποκρίθηκε καὶ κείνος, μόνο νὰ
 μὲ εἰδοποιήσουνε γιὰ νὰ τοὺς ὑποδεχθῶ.
 Θᾶνε ἀκόμα ἕνα ὄραϊο θέμα γιὰ σάτυρα
 καὶ θὰ δεῖς τότες πὼς δὲν θᾶχω ἀκόμα
 σταματήσει. Χιχιχί, γιὰ φαντάσου τὸν Τσα-
 πατσούλη ἄρθει νὰ μοῦ κάνει παράπονα
 γιὰ τὸν ἔκανα ἀδέξιο καὶ κοντόθωρο...

—Ὅχι, ἐγὼ θέλω νὰ συλλογίζομαι κείνο
 τὸ φοιτητὴ σου, πὼς τὸν λές; Ραϊκά. Ἐ-
 κεινοῦ ποὺ κάθεσαι καὶ τοῦ τσαλακῶνες
 ἕνα-ἕνα κάθε ἐνθουσιασμὸ καὶ πεποίθηση.
 Τοῦ τσαλακῶνες καὶ τὴ ρίγα τοῦ παντα-
 λονιοῦ του ἀκόμα καὶ τὸν κάνεις ἀπαρηγό-
 ρητο. Γιὰ θυμήσου; Τοῦ ξετινάξεις ὅλες

του τις πεποιθήσεις μιάς γενιάς δλόκληρης που μπορεί νάταν κ' οί δικές σου κάποτες!

—Μάλιστα, αν θές να ξέρεις, του λέει ο 'Απέθαντος, εκείνο τὸ διήγημα τόγραφα τότες πούμουν γεμάτος ἀπὸ δαῦτες. Ναί. Καί τόγραφα γιὰ ν' ἀπαλλαγῶ ἴσα, ἴσα...

—Κι' ἂν τόκαμες αὐτὸ ἀπὸ πείσμα, ἐπειδὴ δὲ μπόρεσες νὰ τις αἰσθανθεῖς βαθύτερα; Ἄσκημα, ἄσκημα, Θόδωρε! Καί τὸ χειρότερο εἶνε πὺν κάνεις καί μένα νὰ σοῦ μοιάζω σιγά-σιγά. Κατάντησα νὰ μὴν ἀφίνω τίποτα πὺν νὰ μὴν ψάξω γιὰ τὴν κωμική του μεριά, νὰ κρίνω μὲ τὸ δικό σου τρόπο καί νὰ μὴν ἀνακαλύψω μέσα του ἕνα θέμα γιὰ σάτυρα. Σιγά-σιγά θὰ φθάσω νὰ μὴν πιστεύω τίποτα (ὅπως ἐστὶν τώρα), νὰ εἰρωνεύομαι τὰ πάντα καί πρῶτ' ἀπ' ὅλα τὸν ἴδιο μου τὸν ἑαυτό. Ἴσως νάαι στιγμές, Θόδωρε, πὺν αἰστάνεσαι τὸ μεγαλειότερο μαρτύριο τοῦ κόσμου. Τὸ μαρτύριο τοῦ ἀνθρώπου πὺν δὲν πιστεύει σὲ τίποτα!

Σ' αὐτὰ ὁ 'Απέθαντος ἀπάντησε (μὲ τὸ συνηθισμένο τρόπο) πὺς ὁ Φαιδούλης ἔκανε μιὰ γκάφα συχνὴ στοὺς νέους. Ξεκινοῦσε δηλαδή ἀπὸ μιὰ λανθασμένη ἀφετηρία κ' ἔκοβεν ἕνα σωρὸ φλυαρίες καί σρητορισμούς, γιατί, πρῶτον καί κύριον, τί εἶνε ἡ εἰρωνεία παρὰ... κλπ. κλπ..

Ὅμως ὁ «μαθητὴς», ἔμεινε μὲ τὴν πεποίθησή πὺς εἶχε δίκιο.

Αὐτὰ καί ἄλλα παρόμοια σκεφόταν κεῖνο τὸ βράδυ ὁ Θόδωρος 'Απέθαντος.

Κάποτε τ' ἀεράκι φύσηξε δυνατότερο κ' ἡ λάμπα του κάρνισε. Ἄπλωσε τὸ χέρι καί κατέβασε τὸ φινίλι. Ἐπειτα γιὰ νὰ παῖξῃ τ' ἀνέβασε πάλι, σιγά-σιγά, τ' ἀνέβασε καί τὸ πῆγε πιὸ ψηλὰ κ' ἀπὸ πρῖν. Καί τότε φωτίστηκε καλὰ ὅλο τὸ τραπέζι καί φάνηκαν οἱ «Ἡρώες» του, στὴν ἄκρια κοντὰ στὸ βιβλίον, πὺν ὄρθιοι, ὁ ἕνας πλησίον στὸν ἄλλο, στεκόταν καί τὸν βλέπανε.

Ὁ Θόδωρος ταραχθηκε. Γιὰ νὰ κερδίση καιρὸ προσηύχθηκε πὺς δὲν τοὺς εἶδε καί γύρισε τὸ κεφάλι του ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά. «Ὡστε ἦρθανε, συλλογίστηκε στενοχωρημένα πὺς θὰ ξεμπλέξουμε!» καί ἔξακολούθησε νὰ κυτᾶζει ἄλλοῦ. Μὰ σὲ λιγάκι ἡ

περιέργεια, «ἡ φαντασία μου θᾶνε», τὸν ἔκανε νὰ ξαναδεῖ. Ἡ ματιά του διασταυρώθηκε μὲ τοῦ Ραϊκά.

Ἦταν ἐκεῖ ὅλοι τους, μικροσκοπικοί, στὸ μπῶι ἐνοῦ βιβλίου, συμμαζεμένοι καί σιωπηλοί, σάμπως νὰ ντρεπόταν γιὰ τὴν ἀναπάντεχη βίξιτα. Κοντὰ τους ἦταν ἀνοιγμένο τὸ βιβλίον τοῦ «Διηγήματα σειρά Β'». Κ' οἱ σελίδες του φάνταζαν μαῦρες σάν ἀνοιχτὲς πόρτες κάποιου ὑπόγειου.

—Καί τί σοῦ κατέβηκε, Πέτρο Ραϊκά; νὰ μοῦ κουβαληθεῖς, τέτιαν ὦρα ἐδῶ χάμου; μίλησε μὲ ὕφος δάσκαλου ἡ ἀφέντη!

Στὸν ὄμιλο παρατηρήθηκε μιὰ σύγχυση. Ὁ Τσαπατσούλης φάνηκε πὺς δέιλιασε καί πῆγε νὰ κάνει πίσω, μὰ οἱ ἄλλοι τὸν κρατήσανε. Ὁ Ραϊκάς προχώρησε καί χαιρέτησε:

—Καλησπέρα, πρῶτ' ἀπ' ὅλα, Θόδωρε 'Απέθαντε.

Ἡ φωνὴ του ἦταν λεπτὴ καί μουσική. Ὁ Θόδωρος ἀναγνώρισε τὸν ἦρωά του, τὸν αἰώνιο ἐρωτευμένο καί μελαγχολικό.

Πίσω στριμογμένος φαινόταν, ἐκτὸς ἀπ' τὸν Τσαπατσούλη, ἕνα πριγκιπόπουλο, ὁ Γαληνός, ὁ Σάγας, μαθητὲς, ὑπάλληλοι, ἡ Ἰωάννα, ἡ Μαριάνθη, κάτι γρηοῦλες καί λίγο παρᾶμερα ἕνας Ἰησοῦς ἀπλὸς καί διακριτικός.

—Λοιπὸν ὅλοι ἐδῶ;

—Ναί, ἀπάντησε ἀπὸ μέρος τους ὁ Ραϊκάς.

Ὁ Θόδωρος ἔδειξε ἕνα χαμόγελο γεμάτο σημασία.

—Ἄκουσε, 'Απεθάντε, μίλησε πάλι ὁ φοιτητὴς, ὅταν σὲ λίγο ἀκούσης αὐτὰ πὺν ἦρθαμε νὰ σοῦ πούμε, ἴσως ἀλλάξεις ὕφος ἀπέναντί μας. Σὲ μένα ἔπεσε ὁ κλῆρος νὰ σοῦ μιλήσω. Δὲν ξέρω ἂν θὰ μπορέσω νὰ τὸ κάμω ἀπόσκοπτα, γιατί δὲν εἶμαι καλὰ βεβαιωμένος ὅτι ἀπαλλάχτηκα ἀπὸ ἕνα ἐλάττωμα πὺν μοῦ φόρτωσε, νὰ δυσκολεύομαι στὴ «φωναχτὴ διατύπωση». Γι' αὐτὸ θὰ σὲ παρακαλέσω νὰ μ' ἀφήσης νὰ πῶ αὐτὰ πὺν ἔτοιμασα χωρὶς νὰ μὲ διακόψης. (Ὁ 'Απέθαντος θυμήθηκε, θυμήθηκε μὲ κάποια χαιρεκάκια, μιὰ φοιτητικὴ συγκέντρωση, ὅπου ὁ Ραϊκάς ἀνέβηκε στὸ βῆμα νὰ μιλήσει κ' ἀρχίνησε νὰ λέῃ ἄλλα ἀντ' ἄλλων ὅσπου τὸν πῆραν τὰ κλάματα.)

— Δὲν θὰ τ' ἀποφασίζαμε ποτὲς νὰ ρηθοῦμε νὰ σ' εὔρουμε ἂν δὲν ἐρχόνταν νὰ μᾶς συναντήσει, τώρα τελευταία, ἕνας ἦρωας τοῦ Φαιδούλη, ὁ Φώτης 'Αθάνατος, πὺν δὲν εἶναι ἄλλος ἀπὸ σένα, ἀρχίνησε μὲ μιὰ φωνὴ σὰ νὰ διάβαζε. Εἶδαμε ἕναν ἄνθρωπο κουρασμένο, ἀηδιασμένο, κούφιο ἀπὸ τὸ νάχει κοροϊδέψει τὸ κάθε τι καλὸ πὺν ἔκλεινε μέσα του καί σ' ἀναγνωρίσαμε. Τὸν πῆραμε κοντὰ μας καί μὲ τις φροντίδες μας κάναμε ὅ,τι κάναν οἱ ἄλλοι γιὰ μᾶς. Τὸν γαληνέψαμε, τὸν κάναμε νὰ βρεῖ σιγά-σιγά τὸν ἑαυτό του καί τὴν πίστη του. Ἐπειτα καθίσαμε κοὶ συλλογιστήκαμε καί νιώσαμε οἶκτο γιὰ σένα. Γιὰ σένα, πὺν ποτὲ δὲ μᾶς λυπήθηκες, πὺν ποτὲ δὲ μᾶς θεώρησες παραπάνω ἀπὸ ἀντροίκελλα, πὺν τοὺς παίζοντε μιὰ φάρσα. Θυμήσου πόσες φάρσες μᾶς κατάφερες καί πόσο μᾶς ἐξευτέλισες στὰ μάτια σου καί στὰ μάτια ὅσω σὲ διάβασαν...

(Τὶς τελευταῖες φράσεις ὁ Ραϊκάς δὲν τις εἶχε ἐτοιμασμένες. Τοῦ ἦρθαν ἔτσι στὴ ρήμη τοῦ λόγου. Τὶς εἶπε νιώθοντας εὐχαρίστηση γιὰ τὴν ἐντύπωση πὺν θὰ προξένοῦσε στὸν 'Απέθαντο. Ἐκεῖνος ὅμως πὺν τὸν κατάλαβε, ἐπιφυλάχτηκε νὰ τοῦ τὸ ἀναφέρει μετὰ ὅταν θ' ἀπαντοῦσε σ' ἕναν τέτιο τόνο πάνω-κάτω: Βρὲ ἀνόητο!..)

—Ὁ Τσαπατσούλης μάλιστα, πρόσθεσε πὺς ἐκεῖνο πὺν σὲ κάνει ἀκόμα πιὸ ἀξιόλυπτο (ναί, ναί, ὁ Τσαπατσούλης!) εἶναι ἡ ἐπιμονὴ σου νὰ μὴ θέλῃς νὰ ὁμολογήσης οὔτε στὸν ἑαυτό σου τὴ θλιβερὴ σου κατάσταση...

Τὸ Θόδωρο ξαφνικὰ τὸν ἔπιασε μιὰ διαθεση νὰ βρεῖ τὸ «νόημα» αὐτῆς τῆς ζήτησῆς νύχτας, ὅπου οἱ φωνὲς μοιάζαν νάχον πνιγῆ ἀπὸ τὴ βαρεῖα μρωδιὰ τοῦ σάπιου χόρτου, πὺν κατέβασε τὸ ποτάμι καί ὅπου ἕνας συγγραφέας σὲ μιὰ σκοτεινὴ καί γυμνὴ κάμαρα ἔκανε μιὰ περιεργότατη αὐτοκριτικὴ, βάνοντας τὸ ἔργο του νὰ τὸν κρίνει...

Κάποιο παρᾶξενο κάμωμα τοῦ Ραϊκά τὸν ξανάφερε στὴν πραγματικότητα.

Ὁ νεαρός, πὺν ἔξακολοῦθε νὰ μιλά, φαίνεται πὺς ἔχασε καμιὰ λέξη. Σκόνταψε καί κόμπιασε. Προσπάθησε νὰ θυμηθῆ δίκως ἀποτελέσμα. Πίσω του στὰ πρόσωπα

Γ. Γ. ΔΗΜΟΥ: ΠΡΩΤΗ ΝΥΧΤΑ
(Ζωγραφιὰ γιὰ τὸ πεζογράφημα
τοῦ κ. Χατζηαντρέα).

τῶν ἄλλων ζωγραφίστηκε ἡ ἀδημονία. Τότες δειλὰ-δειλὰ ἔσκυψε τὰ μάτια του κ' ἀνοῖξε τὴν παλάμη του πὺνχε ἰδρώσει. Εἶδε κάτι καί τὴν ξανάσφυξε. Κ' ἡ ὁμιλία συνεχίστηκε ρολοῦ!...

—...τὴν ἀπόσταση. Δὲ θέλαν νὰ μᾶς ἀφήσουν ναρθοῦμε. Φοβόταν μήπως ἔξακολουθοῦσε νάχεις κάποιαν ἐπίδραση πάνω μας. Τοὺς ἠσυχάσαμε. Μὰ μερικοὶ μᾶς ἀκολούθησαν. «Ἐνας περίπατος» εἶπαν. Νάτοι, ἐκεῖ πὺν τελειώνει τὸ φῶς τῆς λάμπας σου, πάνω στὸ πακετάκι, στέκονται δυὸ-δυὸ ἡ παρέες παρέες καί μᾶς προσέχουν. Ἄν χαμηλώσεις τὸ φῶς θὰ τοὺς δῆς: Πρῶτα-πρῶτα ἡ Ἄννα Καρένιν. Ἄκουμπᾶ φιλικὰ τὸ χέρι της στὸν ὄμο τοῦ Ρασκόλνικωφ καί τοῦ μιλά ρούσικα μὲ μιὰ γαλήνη... Ὁλομιλᾶνε. Πίσω τους σφιγταγκαλιασμένοι ἡ μαντὰμ ντὲ Γκερμάντ μὲ τὸ Σκέλεθρα τοῦ Νικολαῖδη. Πλάι ὁ Σάνιν, ὁ Βέρθερος, ὁ Ντόριαν Γκρέυ κ' ὁ Σάνιν τῶν «Ἀνοιξάτικων Νερῶν» συζητοῦνε. Ὁ Λοχαγὸς Γκλάν δίνει τὸ μπράτσο στὴν Τερέζα Ρακέν. Ἡ Ἰγκεμποργκ βοῆκε τὸν Ἀκαμάτη τοῦ Ἀιχέντορφ. Ἐτοιμάζουν ἕνα ταξίδι ὡς τὸ Σίριλουνδ νὰ δοῦν ὁ Μοῦνκεν Βέντ γιατί δὲν ἔρχεται. Ἡ ἀνοητοῦλα τοῦ Τσέντσορ... —Καλὰ, καλὰ, Τσαπατσούλη, δὲ λέω τίποτα!...

— «Ο Μόγχευς... —» Ε; Ποιός σκουντᾶ; Τί...; Και λοιπόν; Βλέπεις Ἀπέθαντε, ἀκόμη σὲ φοβούνται. — Μαριάνθη, Τριαντάφυλλη, μὴ σπρώχνετε. Καλά, θὰ μιλήσω γενικά. Λοιπόν...

Ὁ Ἀπέθαντος γιὰ νὰ δείξει ἀδιαφορία πῆρε τὸν κοντυλοφόρο, τὸ βούτηξε στὸ μελάνι καὶ βάλθηκε νὰ τραβᾷ γραμμὲς πάνω σὲ κάτι ἄσπρα πραγματάκια πούταν μπροστά του. Τὰ σατινένια γοβάκια τοῦ πριγκιπόπουλου. Τὸ ἄμοιρο τρώμαξε, κοκκίνησε, μὰ ἔμεινε στὸν τόπο του, κρατημένο ἀπὸ μιὰν ἀταβική, ρομαντική, γενεότη. Ἐνα πεισματωμένο δάκρυ κύλησε ἀπὸ τὸ μάτι του. Ὁ Θόδωρος ἔκανε πὼς δὲν τὸ εἶδε. Χούφτωσε μόνο τὸν κοντυλοφόρο, μὲ τὴν πέννα πρὸς τὸ ταβάνι, βύθισε τὰ μάτια του στὰ μάτια τοῦ Ραϊκά κ' ἔμεινε σ' αὐτὴ τὴ στάση ἀκούοντας.

— Μᾶς ἔροριζες κουρέλια στὸν Κόσμο; Πὼς νὰ ζήσουμε; Εὐτυχῶς βρέθηκαν οἱ ἄλλοι. Μὲ τὰ λόγια τους, μὲ τὸ παράδειγμα τους μᾶς φέραν τὴν εἰρήνη στὴν ψυχὴ. Ἀλλάξαμε. Δὲν εἴμαστε πιά αὐτοὶ πὸν μᾶς ἔπλασε. Δὲν εἴμαστε δικοὶ σου. Ἄλλοι ἀνώτεροι ἀπὸ σένα μᾶς συμπλήρωσαν καὶ μᾶς ἐξύψωσαν. Καὶ τὸ ἔργο σου εἶναι πιά σὰν νὰ μὴν ὑπάρχει. Στὴ μνήμη τῶν ἀναγνωστῶν σου δὲν μένει παρὰ ἡ λάμψη τῆς εἰρωνίας σου. Καμιὰ Μορφὴ μας. Μὴ βλέπεις τὸ Φαιδούλη πὸν θυμάται... Αὐτὸς σπουδάζει. Μὲ τὸν Τσαπατσούλη πῆγες νὰ κάνης ἕναν «Ἀδέξιο» καὶ δὲν ἔδωκες παρὰ ἕνα νευρόσπαστο. Σήμερα, Δόξα σοι ὁ Θεός, ὁ Τσαπατσούλης ξέρει νὰ περπατήσει, νὰ δέσει τὴ γκραβάτα του καὶ νὰ εἶναι ἐρωτευμένος χωρὶς νὰ χάνει τὰ γυαλιά του. Ἡ Ἰωάννα ἔπαψε νὰ εἶνε ἐρωτευμένη μὲ τὸν περιοδεύοντα παραγγελιοδόχο, πὸν πέρασσε μόνο μιὰ φορὰ ἀπὸ τὸ χωριὸ της... Καὶ γὰρ, καὶ γὰρ ξαναγάπησα πάλι τὰ νερά, τὰ δένδρα, τὶς ἀδιάλλαχτες ἰδέες, τὴν ἀγνότη καὶ τὴν εἰλικρίνεια. Μπορῶ τώρα πιά νὰ μιλῶ χωρὶς νὰ δένεται ἡ γλῶσσα μου. Μὴ βλέπεις πρὶν πὸν ἔξαχσα μιὰ λέξη... Ἄλλοι βαστοῦν χαρτιὰ δλόκληρα μπροστά τους καὶ διαβάζουν. Ἐγὼ μιὰ λέξη ὅλη, ὅλη σημεῖωσα γιὰτὶ εἶμουν βέβαιος πὼς θὰ τὴν ξεχνοῦσα. Καὶ τώρα τὴν ἔξαχσα. Κι' ἀκόμη μὴ βλέπεις πὸν καμμιὰ φορὰ παρασού-

ρομαι καὶ λέω πράματα πὸν δὲν τὰ εἶχα ἐτοιμασμένα νὰ τὰ πῶ. (Ναὶ γιὰ τὶς φάρσες καὶ τοὺς ἐξευτελισμούς. Θαρρεῖς πὼς δὲν τὸ πρόσεξα ὅτι τὸ κατάλαβες καὶ πὼς τὸ φύλαξες;) Ἄν τὸ παθαῖναι αὐτὸ εἶναι γιὰτὶ ξέρω πὼς ἔχω ἀπέναντί μου ἕναν ἄνθρωπο μὲ κακὴ πίστη καὶ ταράζομαι. Τέλος. Ἄκουσε, Θόδωρε! Πρέπει νὰ φεύγουμε. Μὰ δὲν θὰ τὸ κάνουμε πρὶν σοῦ ποῦμε γιὰτὶ ἤρθαμε. Δὲν ἤρθαμε οὔτε γιὰ νὰ σοῦ ζητήσουμε τὸ λόγο, οὔτε γιὰ νὰ σὲ πειράζουμε. Ἐνας καλύτερος σκοπὸς μᾶς ἔσπρωξε. ἤρθαμε νὰ σοῦ ποῦμε, νὰ σὲ παρακαλέσουμε, ἂν χρειαστεῖ **ν' ἀλλάξεις**. Νὰ «πιστέψεις». Μὴ μοῦ πεις σὲ τί; Ἔρεις. Πρῶτ' ἀπ' ὅλα στὸν ἑαυτό σου. Ἐκεῖνο πὸν σοῦ λείπει εἶνε μιὰ βαθύτερη πίστη σὲ ὅ,τι αἰσθάνεσαι. Γιὰτὶ αὐτὸ τὸ λαχανιασμένο κυνήγι τῆς ἄρνησης; Ἡ ἄρνηση δὲν φέρνει τὴ γαλήνη. Φέρνει μιὰ! ἀποχαύνωση στείρα κι' ἀνήθικη; Τινάζουν ἔχεις τόσα πράματα νὰ δεῖς, νὰ τραγουδήσεις. Ν' ἀγαπήσεις εἰδωλολατρικά. Αὐτὴ ἡ ἀκατάπαυτη διάσταση ἀνάμεσα στὸ νοῦ, τὴν καρδιὰ καὶ τὴ συνείδησή σου θὰ σοῦ δώσει ἕνα θάνατο κουτὸ. Νὰ γιὰτὶ ἤρθαμε: Βλέπουμε τὸ θάνατό σου πὸν ἔρχεται. Πίστεψε καὶ γλύτωσε. Πίστεψε! Ὅλο σου τὸ ἔργο δὲν ἀξίζει τίποτα γιὰτὶ εἶναι βασισμένο πάνω σὲ μιὰν ἀδιάλλαχτη ἄρνηση. Πίστεψε γιὰτὶ θὰ πεθάνεις! Πίστεψε...

Κι' ὁ Θόδωρος ἔνωσε πάλι τὸ σκληρὸ κ' ἐρρευνητικὸ φῶς νὰ πέφτει πίσω του καὶ νὰ ξεσκεπάζει λεπτολογόντας, νὰ ξεσκεπάζει, νὰ ξεσκεπάζει... Τὸ ἔνωσε καὶ πνίγηκε. Γύρφη διεξόδο. Τὸ ψέμα. Κ' εἶπε ἕνα φριχτό!

Εἶπε πὼς νύσταξε πιά καὶ κουράστηκε νὰ δημιουργεῖ μὲ τὴ φαντασία του τόσες «ἐνδιαφέρουσες πλοκές» γιὰ τὸν συγγραφέα πὸν τὸν κρίνει τὸ ἔργο του...

Ἐγυρε τὸ κεφάλι γιὰ ν' ἀκουμπήσει μὲ τὸ μέτωπο τὴ σφιγμένη του φουχτα ξεχνώντας πὼς κρατοῦσε τὴν πέννα κι' ἀνάποδα.

Τὸ κούτελό του γέροντας ἔγγιξε κατὶ σφιχτὸ καὶ λειό. Ἀσυναίσθητα τὸ πίεσε. Ἀκούστηκε ξαφνικὰ ἕνα τριξίμο σὰν κάτι πὸν τρυπᾷ κ' ἕνα «Α!» ἀπὸ πολλὰ στόματα.

Τινάξε τὸ κεφάλι του ξαγριεμένος καὶ κῦτταξε. Ἀργά-ἀργά τὰ μάτια του ἀνοῖξαν, ἀνοῖξαν σὰν νὰ θελαν ν' ἀφίσουν τὸ βολβὸ νὰ πέσει πάνω στ' ἀνοιγμένα τετραδία.

Μπροστά του ὁ Χριστὸς — ἀπὸ τὸ διήγημά του «Προτιμῶ τὸ Βαραβᾶ» — ἕνας Χριστούλης διακριτικὸς πὸν δὲν κουνήθηκε σ' ὅλο τὸ διάστημα, τὸν ἔβλεπε κατάματα μὲ μιὰν ἀπέραντη γλύκα, ψιθυρίζοντας πνιχτὰ:

— Θωμᾶ!...

καὶ τοῦδειξε τὰ χέρια του. Τρυπημένα πέρα γιὰ πέρα μὲ τὶς παλάμες γεμάτες αἷματα, μελάνια καὶ ἴδρο.

Ὁ Ἀπέθαντος ταλαντεύτηκε ἀνάμεσα στὴν τρέλλα καὶ τὸν ξαφνικὸ θάνατο. Ἐβγαλε μιὰ κραυγὴ καὶ ῥίχτηκε στὴ σκάλα. Κατέβηκε στοὺς δρόμους καὶ γύρισε, γύρισε χωρὶς νὰ ξέρει πὸν πάει, ρουφόντας τὸ πνιγερὸ σκοτάδι κι' ἀφίνοντας κάπου-κάπου μικρὰ μουγκρητὰ.

**

Κάποτες ἔφεξε. Τότες ἀνέβηκε στὸ δωμάτιό του ἡσυχος. «Κύριος τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ τῆς φαντασίας του». Ἡ νύχτα εἶχε περάσει. Πῆρε βιαστικὰ τὴν πέννα του καὶ δίχως νὰ σταματήσει καθόλου ἔγραψε τὴν

ἱστορία μιανοῦ συγγραφέα πὸν τὸν ἐπισκέπτονται οἱ ἥρωές του καὶ κείνος τοὺς διώχνει κακὴν κακῶς. «Πήγανε γιὰ μαλλὶ καὶ φύγαν κουρεμένοι!»

Στὶς ὀκτώ, ὅτι τελείωσε, μπήκε ὁ Φαιδούλης, μ' ἕνα πονηρὸ χαμόγελο. Τοῦ ἔφερνε νὰ τοῦ διαβάσει τὸ Φῶτι Ἀθάνατο.

Μὰ ὁ Θόδωρος τὸν πρόλαβε. Δίχως νὰ τοῦ πει καλὰ-καλὰ καλημέρα τὸν κάθησε ἀπέναντί του καὶ τοῦ διάβασε τὴν ἱστορία:

Ὁ νεαρὸς ἀναγκάστηκε, μὲ τὶ σπαραγμοὺς, νὰ ὁμολογήσει πὼς ἦταν ἕνα ἀληθινὸ ἀριστούργημα. Καὶ μὲ τὸ χέρι του τσαλάκωσε τὰ χειρόγραφα πούχε στὴν τσέπη.

Ὁ ἄλλος, πὸν ἄκουσε τὸ τριξίμο τῶν χαρτιῶν, σήκωσε τὰ φρύδια καὶ τὰ μάτια του λάμπαν θριαμβευτικά.

Τότες ὁ Φαιδούλης τὸ ρώτησε:

— Κουνοῦπι σὲ τίσιμπησε; Σκούπησε τὸ κούτελό σου γιὰτὶ ἔχει αἷματα.

— Αἷματα;!... Μονάχα αἷματα;!!

— Αἷματα καὶ μελάνια!

Μὰ σύγκαιρα βλέποντας τὴ φριχτὴ μάσκα τοῦ Θόδωρου Ἀπέθαντου τὸν ἄρπαξε ἀπ' τοὺς ὤμους καί:

— Μὰ ἐσύ, ἐσύ... Αὐτὸς τρελλάθηκε!...

(Κάιρο)

ΓΙΑΝΝΗΣ ΧΑΤΖΗΑΝΤΡΕΑΣ

ΣΕ ΜΙΑ ΚΟΠΕΛΛΑ ΠΟΥΡΘΕ ΠΡΩΤΗ

ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ ΤΩΝ 1000 ΜΕΤΡΩΝ

Ἀφίστε με νὰ σᾶς κοιτῶ χωρὶς μιλιὰ, ὥσπου τὸ μέτωπό μου νὰ τὸ σκύψω, Νίκη, πὸν γιὰ φτερά εἶχατε τὸν ἔρωτα τόσων χιλιάδων—δεκαπέντε!—θεατῶν, ἔξαλλων καὶ ὀρθῶν!...

Ἀπ' τὴ στιγμή, πὸν σὲ διακόσα μέτρα ἀπόσταση φαινόταν πὼς νικούσατε τελιωτικά, ἡ βοή μας σὰ νερὸ πὸν νὰ κοχλάζει, πὼς σᾶς ὑψωσε ψηλά, στοὺς οὐρανοὺς, θριαμβικά.

Σᾶς φέρναμε στὰ χέρια μας ἀπάνω, διακόσια μέτρα προτοῦ φτάσετε ἀκόμα. Καὶ ὕστερα γυρμένη πρὸς τὰ πίσω ὠχρὴ σὰν κάτι νὰ σᾶς τράβαγε παράξενα στὴ γῆ, μὲ τὴν παράκληση στὰ χέρια, μὲς στὰ δόντια τὴν κλωστή, —κ' ἐγὼ, ἔξαλλος καὶ ξεχασμένος, μὲς στὸ στόμα

τὸ πρόγραμμα, ἐλεύθερα γιὰ νὰ χεροκροτῶ...
κ' ἐγώ...

Ὡ ἄξια, ὦ πρώτη μέσα σὲ ὄλες, Σεῖς,
ὦ θαῦμα, Σεῖς, Γαλλίδα!

Ὅταν οἱ Σουηδὲς ἐγκαταλείψαν τὸν ἀγῶνα,
κ' οἱ Ἀμερικάνες χάναν τὴν πνοή!...

Ὅταν ἡ Τσέχα ἐπεφτε, κ' ἡ Ἀγγλίδα,
ἔγερνε, νικημένη, πρὸς τὴ γῆ,
ὦ σεῖς, ποῦ γιὰ χατῆρι σας ἐνιώσαν
τὴ γαλλικὴ τους τὴ καταγωγὴ
τόσες χιλιάδες—δεκαπέντε—σαρκαστῆς!....

Τόσο χτυπάει μέσα στὸ στήθος ἡ καρδιά μου
ποῦ ἀναγκάζουμαι νὰ πέσω στὴ σιωπή..

— — — — —
Ἄς φύγετε, γλυκιὰ κοπέλλα, ποῦ τιμάτε
τὴν πλάσην ὅλη, ἄς φύγετε μακρυνά...
Δὲ θέλω ἐγὼ νὰ κάνω νὰ χτυπήσουν
τὰ μάτια αὐτά.

Δὲ θέλω νὰ ταραῶ ἐγὼ

τὸ ἤσυχο νερό

ποῦ ἀπὸ ἀναξιότερους μου κάποτε θά ταραχτεῖ.

Εἶχα τὴ σιλουέτα σας κοντὰ μου,
ἀφέθηκα στὴν εὐωδιά σας τὴ μαγευτικὴ,
ἐνιωσα, νὰ μὲ σφίγγει, τὴ φωνή
σας, σὰν χεράκι—τόσο ἀπαλά...—

Καὶ ξέρω τόσα πιά γιὰ σᾶς, τόσα πολλά,
—ἀληθινά, πολλά,

ἀφοῦ εἶταν τόσο μάταιο ποῦ γνώρισα ὄλ' αὐτά...—

Εἶνε στὸν κόσμον ἄλλα λουλούδια,
ποῦ χωρὶς τύψη θά μαράνω τους τὴν ὁμορφιά...

...
Θὰ ξαναπάρουμε τοὺς δρόμους μας... Μὰ μέσα στὴν καρδιά,
ποῦ μὲ δροσίζει σὰ μιὰ λίμνη ἐσωτερικὴ—
μὰ μέσα στὴν καρδιά μου τὴν κλειστή,
θὰ ξαναπάρω τὸν παρθενικὸ
τὸν ἐκπληχτο παλεϊκὸ τὸν θαυμασμό,
ποῦ νιώθει ὁ Βάρβαρος μπροστὰ στὴν Κόρη τὴ Μικρή...

H. DE MONTHERLANT

Ἐλεύθερη μετάφραση: Ν. ΧΑΓΕΡ ΜΠΟΥΦΙΔΗ

Ἡ Ζωὴ τῆς μὲνης.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

— *Κοσμᾶ Πολίτη: «Λεμονοδάσος»,
ἡ ἱστορία μιᾶς ζωῆς. Ἀθήναι 1931.*

Τὸ Λεμονοδάσος εἶναι μιὰ τοποθεσία
ἀντικρῶ στὸν Πόρο, ἕνα δάσος ἀπὸ λεμο-
νιές, ὅπου ξετυλίγεται μιὰ ρομαντικὴ ἱστο-
ρία. Ὁ κυριώτερος ἥρωας τοῦ βιβλίου, ἕ-
νας τύπος ἀπροσδιόριστον χαραχτήρα, μι-
λᾷ γιὰ ὅλα τὰ πράγματα, ἀπ' ὄξω κι' ἀ-
νακατωτά, καὶ κάνει μιὰ ἀνυπόφορη καὶ
κουραστικὴ ἐπίδειξη γνώσεων. Μᾶς μιλᾷ
γιὰ τοὺς Δελφούς, γιὰ τὴν ἀρχαιότητα καὶ
τὴ Βυζαντινὴ τέχνη σὰν ἕνας σνόμπ, ποῦ
δὲν καταλαβαίνει τίποτα κι' ὅμως ἔχει γιὰ
ὅλα γνώμη. Ἀκόμα καὶ ἡ προσπάθεια νὰ
δείχνηται ὁ ἴδιος ἀριστοκράτης μὲ τὴν ἐξω-
τερικὴν μονάχα ἐκδηλώσεις, δὲν τὸν ἀφή-
νουν νὰ ξεσκεπάσῃ γυμνὴ τὴν ἀλήθεια, ποῦ
πάνω σ' αὐτὴν στηρίζεται ἡ τέχνη. Τὸ ἔρ-
γο ἐξ ἄλλου ὡς ὑπόθεση δὲν ἔχει καμμιά
πρωτοτυπία καὶ φυσικότητα. Ὁ συγγραφέ-
ας του, δημιουργεῖ μιὰ ψεύτικη ἀτμόσφαι-
ρα γιὰ νὰ πλάσῃ μιὰ ρομαντικὴ ἱστορία.
Οἱ ἀντιθέσεις τῶν τύπων του, ὅπως εἶναι
ἡ Βίργκα, τὸ ἀγνὸ κορίτσι τοῦ Πόρου,
ἡ Καίτη μὲ τὴν διεστραμμένην τάσιν καὶ ὁ
ἐρωτευμένος Παῦλος, ποῦ ζηλεύει αὐτὸ τὸ
θηλυκὸ σύμπλεγμα, μᾶς θυμίζει ἀροκετὰ γνω-
στὸ Ἀθηναϊκὸ μυθιστόρημα. Ὅσο, τὰ
πρόσωπα εἶναι κάπως σωστά τοποθετημέ-
να, ὅπως θάκανε κ' ἕνας καλὸς μαθητὴς
καὶ ἡ ἐξέλιξις τῆς ἱστορίας συγκρατημένη
ὅσο πρέπει. Ὅμως, παρ' ὅλα αὐτά, λείπει
ἡ δημιουργικὴ πνοὴ ποῦ ἀνάβει τὸ ἐνδια-
φέρον τοῦ ἀναγνώστη. Ἀπὸ τὴν ἄλλη ἡ
κουβέντα δὲν τρέχει αὐθόρμητα καθόλου
καὶ φυσικά, μὰ εἶναι κατασκευασμένη ξε-
πίτηδες γιὰ νὰ βγοῦν στὸ φανερὸ μερικῆς
ιδέας καὶ προτιμήσεις τοῦ συγγραφέα, τρο-
μερὰ κοινότυπες, κουραστικῆς κι' ἐπιπόλαι-
ες, ὅπως θέλει τάχα νὰ μᾶς παρουσιάσῃ
τὴ Δελφικὴ προσπάθεια, τὴ Βυζαντινὴ τέ-
χνη καὶ τὴν θεωρίαν του γιὰ τὴν εὐθείαν

γραμμῆς!! Ἰδιαίτερα, ἐκεῖν' ἡ κουβέντα
τῶν κοσμικῶν ἀνθρώπων ἡ ἀσυνάρτητη
κι' ἀψυχολόγητη δὲν τραβᾷ καθόλου τὸ
ἐνδιαφέρον τοῦ ἀναγνώστη. Τὸ πῆδημα μο-
νάχα, ἀπὸ τὸ ἕνα σημεῖο τῆς ὑπόθεσης στὸ
ἄλλο, γίνεται μὲ κάποια γοργότητα, ποῦ ὠ-
στόσο βλάπτει, γιὰ τὴν δημιουργεῖ σχετικὴ
ἀσυναρτησία.

Ὅσο γιὰ τὴν κατάντια τοῦ Παύλου, ποῦ
ὄντας ἀπαλὸς ἀριστοκράτης, συνηθισμένος
νὰ μιλᾷ στὰ σαλόνια μὲ ποιητῆς καὶ νὰ
φλερτάρῃ μὲ γυναῖκες τῆς ἴδιας τάξης μ'
αὐτόν, τ' ἀποφάσισε νὰ παντρευτῆ μιὰ
πρόην σαντέζα στὴ Σουμάτρα, ποῦ ἀνοι-
ξε μάλιστα καὶ τὸ μᾶρο «ὁ ἄσπρος γάτος»,
χρειάζεται ἀρκετὴ καλὴ θέληση γιὰ νὰ τὴν
παραδεχτοῦμε. Γενικά τὸ «Λεμονοδάσος»,
εἶναι μιὰ ρομαντικὴ ἀπόπειρα, πολὺν κου-
ραστικὴ καὶ ἀκατάλληλη γιὰ νὰ συγκινήσῃ
ὄχι φυσικὰ τὴ σημερινὴ γενεὰ μὰ καὶ τὴν
περασμένη ἀκόμα, ποῦ μὲ τὸ δίκιο τῆς ἀρ-
κεῖται στὰ παλιὰ ποῦ ξεκινοῦν τουλάχιστον
ἀπὸ κάποια ἐσωτερικὴ συγκίνησις.

★

— *Ἑλλης Δασκαλάκη: «Σκληροὶ ἀγῶ-
νες γιὰ μικρὴ ζωὴ». Διηγήματα.*

Τὰ διηγήματα τῆς Κ^{ας} Δασκαλάκη δὲν
ξεχωρίζουνε τόσο ὡς γράψιμο. Εἶναι δια-
τυπωμένα μὲ ἀφέλεια καὶ χωρὶς ἀξιώσεις
λογοτεχνικοῦ ὕφους. Ὅσο, ἐκεῖνο ποῦ
τοὺς δίνει μιὰ ξεχωριστὴ σημασία, εἶναι
ὁ συγκινητικὸς τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον ἡ
Κ^α Δασκαλάκη μᾶς παρουσιάζει αὐτὰ τὰ
παιδιά, ποῦ δὲν εἶναι οὔτε ὁμορφα, μὰ
οὔτε κ' ἐξαιρετικὰ ἔξυπνα. Τὰ περισσότερα
εἶναι ἀπλута, φτωχά, κακομοιριασμένα. Κι'
ὅμως, τὰ παιδάκια αὐτά, ἔχουν τὸ καθένα
κ' ἀπὸ μιὰ ἱστορία, τόσο ἀπλή, μὰ καὶ
τόσο συγκινητικὴ! Ἀπ' τὸ πτωχὸ μικρὸ
Φραντζέσκο ποῦ καταβάλλει τόσο ὑπεράν-
θρωπες προσπάθειες, γιὰ νὰ προφτάσῃ τὴν
μεγαλύτερες συμμαθήτριές του στὰ τόσο
δύσκολα γιὰ τὴν ἡλικία του μαθήματα, ὡς

τή μικρή χαριτωμένη Ἀννίτσα πού σέ-
νει ὡστόσο μέ τό σακάτικο ποδαράκι της
τις ἀμαρτίες τῶν γονέων, κατὰ τή σύν-
τομη καί βασανισμένη ζωή της, ὅλες αὐτές
οἱ τραγικές ἀνθρώπινες μινιατοῦρες, ἔχουνε
κι ἀπόνα συγκινητικό προτέρημα, πού φέ-
ρει δάκρυα στά μάτια. Καί ἡ Κ^α Δασκα-
λάκη σκύβει μέ στοργή πάν' ἀπό τὰ μικρά
τους κεφαλάκια καί πονεῖ μαζί τους σάν
ἀληθινή μητέρα. Γι' αὐτό, τό βιβλίό αὐτό,
ἀξίζει νά διαβασθῆ ἀπ' ὅλες τίς Ἑλληνίδες
μητέρες καί ἀπ' ὅλους ἀκόμη ὅσοι πονοῦν
καί συγκινοῦνται γιά τήν τύχη τῶν μικρῶν
παιδιῶν. Τά καίμένα τὰ παιδιά κάνουν
τόσους ἀγώνες καί τόση προσπάθεια γιά
τή σύντομη καί βασανισμένη ζωή τους καί
τά περισσότερα ἔχουν ἓνα τόσο ἄδοξο καί
τραγικό τέλος, πού πολὺ σωστά ἡ Κ^α Δα-
σκαλάκη τιλοφόρησε τό βιβλίό της «Σκλη-
ροὶ ἀγῶνες γιά μικρὴ ζωή». Εἶναι τό καλύ-
τερο συμπέρασμα πού βγάζει ὁ ἀναγνώ-
στης στό τέλος.

ΘΕΡΙΣΤΗΣ

ΘΕΑΤΡΟ

— Ἡ σαιζὸν τοῦ καλοκαιριοῦ.

Ἡ σαιζὸν τοῦ φετινοῦ καλοκαιριοῦ ἄρ-
χισε μέ ζωηρὸς ἐλπίδες πὼς θάχαμε καλὸ
θέατρο πρόζας καί τελείωσε μέ μιὰ ἀπογο-
ήτευση! Ἐλπίσαμε ἀρκετὰ ἀπὸ τοὺς θιάσους
«Ἐταιρίας Ἑλλήνων Καλλιτεχνῶν» (Ἀλί-
κη—Π. Γαβριλίδης—Κ. Μουσούρης—Χ.
Νέζερ), Ἀργυρόπουλου καί «Νέων Καλλι-
τεχνῶν». Ἐλπίσαμε κατόπι κι' ἀπὸ τὸ θίασο
Βεάκη. Μὰ γελαστήκαμε. . .

Ὁ θίασος «Ἐταιρίας Ἑλλήνων Καλλι-
τεχνῶν» ἄρχισε μέ τὸ «Μελὸ» τοῦ Μπερ-
στάιν, ἔργο χωρὶς λογοτεχνική ἀξία, μὰ πὸν
ἀνεβάστηκε πολὺ καλά κ' ἐσημείωσεν ἐπι-
τυχία καί μεγάλη σειρά ἀπὸ παραστάσεις.
Ἐπειτα ὁ θίασος, ἀν κ' ἔδωσε μερικὰ
ξαναπαιγμένα ἔργα μέ πολλὴν ἐπιτυχία,
ὅπως τὸ «Χαίρε Νύμφη!» τοῦ κ. Γ. Ξενο-
πούλου καί τὸν «Φιλάρμο» τοῦ Μολιέρου,
δὲν μπόρεσε νὰ κάμῃ πιὰ τὸ κοινὸ νὰ ἐν-
διαφερθῆ. Ἐτσι ἄφισε κάθε προσπάθεια
κ' ἔφυγε ἀπὸ τὰ κεντρικὰ θέατρα γιά ν'
ἀρχίσῃ τουρνὲ στὶς γειτονιὲς μέ παλιὰ γνω-
στὰ ἔργα.

Ὁ θίασος τοῦ κ. Β. Ἀργυρόπουλου ἔ-

δωσε μονάχα τέσσαρες ξένες κωμωδίες, ἀπὸ
κεῖνες πού δίνουν τὴν εὐκαιρία στὸν κ. Ἀρ-
γυρόπουλο νὰ δημιουργῆ ἓνα καλὸ ρόλο.
Ἔργα Ἑλληνικὰ δὲν ἔπαιξε, οὔτε καμμιά
ἄλλη καλλιτεχνικὴ προσπάθεια παρουσία-
σε. Καί ἀπὸ τὴν 1^η Ἰουλίου ἄφισε τὴν
Ἀθήνα.

Ὁ θίασος «Νέων Καλλιτεχνῶν» ἄρχισε
καλὰ μέ τὸ ἔργο τοῦ κ. Δημ. Ἰωαννόπου-
λου «Τί φταίει ἡ Νίτσα;» Τὸ κομμάτι αὐ-
τὸ ἦτανε τὸ καλλίτερο νέο Ἑλληνικὸ ἔργο
πού παίχτηκε αὐτὴ τὴ σαιζὸν καί ἀνεβάστη-
κε πολὺ καλά. Ἐπειτα ὁμοίως ἀπ' αὐτό, κα-
νένα ἔργο δὲν ἐσυγκέντρωσε τὸ ἐνδιαφέρον
τοῦ κοινοῦ. Καί στό τέλος παιχτήκανε τρία
ἐλλεινὰ Ἑλληνικὰ μονόπρακτα, τρία κα-
τασκευάσματα χειρότερα ἀπὸ κείνα πού πα-
ρουσιάζανε οἱ κ. κ. μονόπρακτοὶ στό Παγ-
κράτι καί πού μ' αὐτὰ γινήκανε μέλη τῆς
Ἐταιρίας τῶν Θεατρικῶν Συγγραφέων καί
βουτήξανε τὴν ἀτέλεια. . . Καί τέτοια πράμ-
ματα δὲν ἀξίζουν καμμιά κριτική, μὰ μο-
νάχα σανίδα βρεμμένη στὴ σαλαμούρα! Φυ-
σικὰ μόλις ἔπαιξε τὰ τρία μονόπρακτα ὁ
θίασος, διαλύθηκε ἀμέσως. . .

Ὁ θίασος Βεάκη ἄρχισε κι' αὐτὸς καλά.
Ἀνέβασε μερικὰ ξένα ἔργα μ' ἐπιτυχία.
Μὰ ἔκλεισε κι' αὐτὸς μέ τὴν ἀποτυχία Ἑλ-
ληνικοῦ ἔργου. Ἀνεβάστηκανε τὰ «Σπα-
σμένα φτερά» τοῦ κ. Δ. Μπόγρη, κατόπι
ἀπὸ ἓνα ἔξυτελεστικό σχετικὸ λόγο, πού
ζητοῦσε τὴν . . . ἐπιείκεια τοῦ κοινοῦ! Τὸ
ἔργο αὐτὸ τοῦ κ. Μπόγρη εἶναι ἀπὸ τὰ χει-
ρότερα του κ' ἡ ἀποτυχία του ἦτανε πανη-
γυρικὴ. Αὐτὸ μᾶς ἐλύπησε, γιατί ὁ κ. Μπό-
γρης ἔγραψε τὴ «Δράκαινα» καί τ' «Ἀρ-
ραβωνιάσματα». Μὲ τὴν ἀποτυχία αὐτὴ,
πάει κι' ὁ θίασος Βεάκη! Ἀρχισε κι' αὐ-
τὸς τουρνὲ στὶς γειτονιὲς.

Ἐνῶ ἔτσι οἱ 4 θίασοὶ πρόζας ἔκλειναν
ὁ ἓνας κατόπι ἀπὸ τὸν ἄλλον μέ τρομερὲς
ἀποτυχίες, τὸ μουσικὸ θέατρο—μέ τίς σαχ-
λαμάρες του, μὰ μέ τὴν εὐχάριστη μουσική
του—κατακυριεῖε τὸν κόσμον κ' ἔκοβε μο-
νέδα.

Καί τώρα ἔμεινε στὴν Ἀθήνα μονάχος
θίασος πρόζας ἐκείνος τοῦ «Λαϊκοῦ» θεά-
τρου τοῦ κ. Β. Ρῶτα στό Παγκράτι. Μὰ
εἶναι δυστύχημα πού ἡ δουλειά του γένηται
τόσο πρόχειρα καί τόσο ἀπρόσεχτα ὥστε δὲν

μπορεῖ πιὰ νὰ βγάλῃ κανένα ἀξιόλογο ἀ-
ποτέλεσμα.

Πρέπει ὁμοίως ν' ἀπελπιστοῦμε ἀπὸ τοὺς
θιάσους πρόζας; Καί βέβαια, ἀν οἱ διευ-
θυντές τους δὲν ἀλλάζουνε κεφάλι, πρέπει
ν' ἀπελπιστοῦμε. Γιατί δὲν μπορεῖ νὰ ὑ-
πάρξῃ θέατρο μέ παλῶματα, δηλαδὴ χω-
ρὶς νὰ κἀν ὅσα ἔξοδα πραγματικὰ χρειά-
ζονται γιά ν' ἀνεβῆ ἓνα ἔργο. Πρέπει ἀ-
κόμα οἱ θιασάρχες νὰ ξέρουν νὰ διαλέγουν
τὰ ἔργα κι' ὄχι ν' ἀνεβάζουν ὅτι σκουπίδι
ὑπολογίζουν—κακὰ καί σφαλμένα—πὼς
μπορεῖ νὰ σταθῆ ἀπὸ ἄλλες αἰτίες κι' ὄχι
ἀπὸ τὴν ἀξία του. Οἱ μικρολογαρισμοὶ κ'
οἱ πρόστυγες πονηριὲς ἔρριξαν ὅσον τοὺς θι-
άσους πρόζας. Τοὺς ἔδωκαν καί τὴν καλλι-
τεχνικὴ ἀποτυχία καί τὴν οικονομική. Οἱ
θιασάρχες δὲν ἐργάστηκαν μέ εὐλικρίνεια
ἀντίκρου στό μορφωμένο θεατρικὸ κοινόν.
Γι' αὐτὸ τὴν ἔπαθαν γιά μιὰ φορὰ ἀκόμα.

Φ. Γ.

ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

(Ἀναγγέλλομε ὅσα βιβλία καί περιοδικὰ
λαβαίνουμε. Κρίνομε ὅποια θέλομε).

— Βιβλία.

Μ. Φιλίντας: «Ἀνατολίτικες ἱστορίες» Ἐκδό-
σεις «Φλάμμα». Ἀθήνα 1931. Δοχ. 15.

Γ. Ἀθάνας: «Ἀπλοῖκὲς ψυχές», διηγήματα
Ἐκδότης Ἰ. Ν. Σιδέρης. Ἀθήνα.

Ἄπ. Μαιμέλη: «Πέρα ἀπ' τ' ἀνθρώπινα». (Ποι-
ήματα). Μέρος πρῶτον. Ἀθήνα 1931.

Γιώργος Βονιτοκλάκης: «Τὸ φιδίσιον βλέμμα»
(Διηγήματα). Ἀθήνα 1931. Τυπογραφεῖο Λ. Καμ-
πάνη—Φ. Λαζαροπούλου.

Δημήτρης Γολέμη: «Στερενὲς πνοεὶς». (Ποιήμα-
τα). Ἀθήνα 1931.

Ι. Πόθου: «Λυρικὲς στιγμές». Ποιήματα.

Κώστα Κόντου: «Τὰ τραγοῦδια τοῦ χωριάτη».
(Ποιήματα). Ἐν Ἀθήναις, βιβλιοπωλεῖον τῆς

«Ἐστίας» Ἰωάννου Δ. Κολάκου καί Σιας. 1931.

Ἄλξου Μουτζουρῆδη: «Οἱ ὄρες πού περ-
νοῦν». (Ποιήματα). Ἀθήνα 1931.

«Τὰ τραγοῦδια τοῦ κόκορα» Νίκου Β. Ρού-
τσου. Συλλογὴ εὐθυμογραφικῶν καί σατυρικῶν
ποιημάτων. Ἐκδότης Ἰ. Ν. Σιδέρης. Ἀθήνα.

Χρόνη Ν. Σαφίδη: «Οἱ καθὼς πρέπει...» (Δι-
ήγημα). Ἀθήνα. Τύποις «Πυρσοῦ» Α. Ε. 1931.

Νώντα Ἀρχαδῆ: «Μεταπολεμικὴ ἀγωνία». (Δι-
ηγήματα). Ἐκδότης Ἀριστείδης Ν. Μαυρίδης.
Ἀθήνα 1931.

Ἀντιγόνης Σ. Πετρούκη: «Ἡ λουλουδένια ἀ-
λυσίδα». (Κοινωνικὸ Ρωμάντο). Ἀθήνα 1931.

Διαλεχτῆς Ι. Ζευγώλη: «Τραγοῦδια τῆς μονα-
ξιάς». (Ποιήματα). «Μουσικὰ Χρονικά». Ἀθήνα
1931.

«Ἀκρογιάλια» Θέμου Σ. Ποταμιάνου. Ἐκδο-
σις «Ὀμίλου φίλων τῆς ἀκτῆς». Ἀθήνα 1931.
Κώστας Πασαγιάνης: «Ἑλληνικὰ ταξίδια». Τόμος πρῶτος. Ἐκδότης Ἰωάννης Ν. Σιδέρης.
Ἀθήνα 1931.

Νικ. Σ. Γκνιποπούλου: «Τῶν ἄλλων τὰ παθή-
ματα...» (Ἐντυπώσεις ἀπὸ τὸ Βελιγράδι καί τὴ
Βουδαπέστη). Ἐκδοτικὸς οἶκος Δημητράκου Α.
Ε. Ἀθήνα 1931.

Ὀμηρου Μπεκέ: «Στὴ γῶρα τοῦ βουνοῦ». (Ἐνὰ ταξίδι στό Πήλιο). Ἐκδόσεις «Φλάμμα».
Ἀθήνα 1931. Δοχ. 30.

Μ. Βάλσας: «Διγενής!». Παραβολὴ μονόπρα-
κτικὴ καί φάρασα σοβαρῆ, πού καταλήγει ἀπὸ ἓνα
ἠλίθιο διδόμενον σὲ μιὰ λυπηρὴ διαπίστωση.—
Πόλη. Παράρτημα «Φιλολογικῆς Πρωτοχρονιάς»
1931.

Κ. Φυλίου. «Ἰώβ». (Μετάφραση, μελέτη
καί σημειώματα). Ἀθήνα. Τυπογραφεῖο Στ. Ν.
Ταρουσοπούλου 1931.

Λισχύλος: «Ὁ Προμηθεὺς δεσμότης». Μετά-
φραση Βασ. Δεδούση. Τυπ. Α.Ε.Ε. Νέα Ἑλλη-
νική. Ἡὼς. (Ι. Χατζηϊωάννου) Ἀθήνα.

Ἄγγ. Προκοπίου: «Ὁ Γκρέκο καί ἡ ἐποχὴ
του» (στό φῶς τῆς διαλεκτικῆς). Ἐκδόσεις Γκυ-
βόστη. Ἀθήνα. («Σύγχρονη σκέψη» ἀριθ. 28).

Μιχ. Ροδά: «Θεατρικὰ Χρονικά. Τόμος Α'».
1930. Παράρτημα «Μουσικῶν Χρονικῶν» 1931.

Διονυσίου Δημ. Παπαγιαννοπούλου: «Ἡ βιβλι-
οθήκη Σπυρ. Δεβιάζη». (Μελέτη). Ἀθήνησι. Τύ-
ποις Γ. Ν. Θεοτοκάτου καί Σια. 1931.

Δρος Ἀθανασίου Β. Πρωτοναρίου, δικηγόρου:

«Ποῦ πρέπει νὰ βασισθῆ ἡ διεθνὴς εἰρήνη».
(Διάλεξις). Ἀθήνα. Τύποις Ἀδελ. Γεραρδῶν 1931.

Λ. Α. Παπανδρέου: «Ὁ Ρόδιος ποιητῆς Κ.
Ν. Κωνσταντινίδης». (Ὀμιλία). Ἀθήνα 1931.

Πέτρον Ν. Παναγιωτίδην: «Ἡ διδασκαλία τῶν
Νέων Ἑλλήνων». (Μελέτη). Θεσσαλονίκη 1931.

Καλλιρρόης Ἐλεπούλου: «Φεμινισμὸς καί οἰ-
κογένεια». (Μελέτη). Ἐκδοτικὸς οἶκος Α. Κασι-
γόνη. Ἀθήνα—Ἀλεξάνδρεια. (Περιοδικὸ «Ἐρευν-
να», Μάρτιος 1931). Πουλιέται δοχ. 10 στά βι-
βλιοπωλεῖα.

Κων. Παπαρηγοπούλου: «Τὰ διδακτικότερα
πορίσματα τῆς ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους».
(Φυλλάδιο 4ο). Ἐκδοτικὸς οἶκος Α. Κασιγόνη.
Ἀθήνα—Ἀλεξάνδρεια. (Περιοδικὸ «Ἐρευν-
να», Ἀπρίλιος 1931).

Δ. Καλλιμάχου, δ. θ. ἀρχισυντάκτου τοῦ «Ἐ-
θνικοῦ Κήρυκος»: «Θέλησις καί ἐνθουσιασμὸς».
(Μελέτη). Ἐκδοτικὸς οἶκος Α. Κασιγόνη. Ἀθήνα
—Ἀλεξάνδρεια. (Περιοδικὸ «Ἐρευννα». Μάιος
1931.

★

— Περιοδικὰ:

«Μουσικὰ Χρονικά». Μηνιαῖα καλλιτεχνικὴ ἐ-
πιθεώρησις. Ἰδρυτῆς—διευθυντῆς Ἰωσήφ Πα-
παδόπουλος. Ἀθήνα. Ἔτος 3, τεύχος 5 (29),
Μάιος 1931.

«Ὁ Λόγος». Μηνιαῖο περιοδικὸ γραμμάτων
καί τέχνης. Διευθυντῆς Α. Τεράζακης. Ἐκδότης
Ἀρ. Ν. Μαυρίδης. Ἀθήνα. Χρόνος 1, ἀρ. 7,
Μῆς 1931.

«Ελληνίς». Μηνιαίο περιοδικόν του Έθνικου Συμβουλίου των Ελληνίδων. Ἀθήναι. Ἔτος 11, ἀρ. 5, Μάιος.—Ἀρ. 6, Ἰούνιος—Ἰούλιος 1931.
«Εβδομάς». Ἐβδομαδιαία εικονογραφημένη ἐπιθεώρησις. Διευθυντής Ντόλης Νίζβας. Ἀθήναι. Ἔτος 4, ἀρ. 187—198. Μάιος Ἰουνίος καὶ Ἰούλιος 1931.

«Ἑλληνική Ἐπιθεώρησις». Μηνιαῖον περιοδικόν. Διευθύντρια Εὐγενία Ζωγράφου. Ἐπὶ τῆς ὕλης Ἀπ. Ν. Μαγγανάρος. Ἀθήναι. Ἔτος 24, ἀρ. 283, Μάιος 1931.—Ἀριθ. 284, Ἰούνιος 1931.—Ἀρ. 285, Ἰούλιος 1931.

«Ἰόνιος Ἀνθολογία». Διευθύντρια Μαριέττα Μινώτου. Ἀθήναι. Ἔτος 5, ἀρ. 48—49, Μάιος 1931. Ἀρ. 50, 51, 52. Αὐγουστος 1931.

«Ὁ Νουμάς». Λογοτεχνική Ἐπιθεώρησις. Ἐκδίδεται κάθε μῆνα. Διευθυντής Πάνος Δ. Ταγκόπουλος. Ἀθήναι. Χρόνος 23, τεύχος 4, Ἀπρίλης 1931.—Τεύχος 5—6, Μάης—Ἰούνιος 1931.

«Ἡ φωνὴ τοῦ βιβλίου». Μηνιαία ἐπιθεώρησις. Ἐκδοτικὸς Οἶκος Δημητράκου Α. Ε. Ἀθήναι. Ἔτος 1, ἀρ. 4, Ἀπρίλιος 1931.—Ἀρ. 5, 31 Μαΐου 1931.—Ἀρ. 6, 30 Ἰουνίου 1931.

«Ἐκδρομικά». Μηνιαία εικονογραφημένη τουριστικὴ καὶ ὀρειβατικὴ ἐπιθεώρησις τῆς Ἑλλάδος. Διευθυντής Κλ. Δενδρινός. Ἀθήναι. Ἔτος τεύχος 2, 24, 31 Μαΐου 1931.—Ἔτος 3, τεύχος 25, 30 Ἰουνίου 1931.—Τεύχος 26, 31 Ἰουλίου.

Σοσιαλιστικὴ Ζωή». Μηνιαῖον ὄργανον τῆς Ἐνώσεως Σοσιαλιστικῶν Σπουδῶν. Ἀθήναι Χρ. 3, ἀρ. 31, πρωτομαγιά 1931.—Ἀρ. 32, Ἰούνιος 1931.—Ἀρ. 33, Ἰούλιος 1931.

«Ἡ γῆ τῆς Κεφαλληνίας» Μηνιαῖον περιοδικόν. Διευθυντής Θ. Θεοδοζάτος. Ἀθήναι. Ἔτος 4, ἀρ. 32, Δεκέμβριος 1930, Ἰανουάριος—Φεβρουάριος 1931.—Ἀρ. 32, Μάρτιος, Ἀπρίλιος, Μάιος 1931.

«Ἄγρον τῆς Δωδεκανήσου». Δεκαπενθήμερον. Ἀθήναι. Ἔτος 1, ἀρ. 10, 15 Μαῖου 1931.—Ἀρ. 11, 1 Ἰουνίου 1931.—Ἀρ. 12, 15 Ἰουνίου 1931.—Ἀρ. 13, 1 Ἰουλίου 1931.—Ἀρ. 14, 15 Ἰουλίου 1931.

«Ὁρίζοντες». Μηνιαίο περιοδικὸν τῶν νέων καὶ τῆς Τέχνης. Ἐκδίδεται στὸν Πειραιᾶ. Χρ. 1, φύλλο 1, Ἀπρίλιος 1931.—Φύλλο 2, Μάιος 1931.—Φύλλο 3, Ἰούνιος 1931.

«Κυκλάδες». Μηνιαίο λογοτεχνικὸ καὶ καλλιτεχνικὸ περιοδικόν, ἐκδιδόμενον στὴ Σύρον. Διευθυνσις Ρίτα Μπούμη, Κατίνα Μπαῖλα, Βίκτωρ Παπαδάκης. Ἔτος 1, ἀριθ. 12, 1 Μαΐου 1931.

«Ἡ ἔπαρξια». Δεκαπενθήμερον. Τρίκαλα. Χρ. 1, ἀρ. 12, 1 Μαΐου 1931.

«Ἐπτάνησος». Μηνιαία ἐπιθεώρησις. Διευθυντής Πίττης Δ. Μαρτίνης. Κέρκυρα. Ἔτος 1, τεύχος 7, Μάιος 1931.—Τεύχος 8, Ἰούνιος 1931.

«Ἐλευθερος Λόγος». Δεκαπενθήμερος ἐπιθεώρησις. Ἴδιοκτήτης-διευθυντής Θρασύβουλος Α. Σμυρλής. Βέροια. Ἔτος 1, ἀρ. 2, 30 Ἀπρίλιος 1931.

«Μακεδονικά Χρονικά». Μηνιαία ἐπιθεώρησις. Βέροια. Χρ. 1, τεύχος 1 (3—4), Ἰούνιος 1931.

«Ἀλεξανδρικὴ Τέχνη». Μηνιαίο λογοτεχνικὸ καὶ καλλιτεχνικὸ περιοδικόν. Διευθύνεται ἀπὸ τὴν

Κα Ρίκα Σεγκόπουλου. Ἀλεξάνδρεια. Χρ. 5, τεύχος 4—5, Ἀπρίλιος—Μάιος 1931.—5, Ἰούνιος.

«Πανόραμα». Μηνιαία εικονογραφημένη, καλλιτεχνικὴ, ἐγκυκλοπαιδικὴ καὶ φιλολογικὴ ἔκδοσις. Διευθυντής Κ. Ὁρφανίδης. Ἀρχισυντάκτης Χρ. Γερογιάννης. Ἀλεξάνδρεια—Κάιρον. Ἔτος 4, τεύχος 40, Ἀπρίλιος 1931.

«Libre». Directeur Louis Roussel. Montpellier. (France). Nos 102—103, Avril—Mai 1931.—No 104—105, Juin—Juillet 1931.

«Ρ Δ Φ.» (RLF—Front litteraire ouvrier). Sofia. (Βουλγαρία). No 42, 25 Μάρτη 1931.—No 43, 1 Ἀπρίλιος 1931.—No 44, 9 Ἀπρίλιος 1931.—No 45, 22 Ἀπρίλιος 1931.—No 47, 13 Μάη 1931.—No 48, 20 Μάη 1931.—No 49, 28 Μάη 1931.—No 50, 5 Ἰουνίου 1931.—No 51, 18 Ἰουνίου 1931.—No 52, 27 Ἰουνίου 1931.—No 53, 5 Ἰουλίου 1931.—No 55, 22 Ἰουλίου 1931.

«New masses». Review published monthly. New-York. Vol. 6. No 7—12, December 1930—May 1931.

Η ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΜΑΣ

Ἄρ. Α. Ἐμπειρικόν. Ἄνδρον. Φυλλάδια ἐστάλησαν. Ἡ συνδρομὴ προπληρώνεται.—**Τακ. Κριν. καὶ Γιώργον Μουτ. Χιον.** Οἱ στίχοι σας εἶναι καλοὶ γιὰ ἄλλα περιοδικὰ καὶ καλογραμμένοι. Μὰ συνηθισμένοι σὲ ὅλα τους καὶ ὄχι γιὰ τὴν «Πρωτοπορία». — **Νίκον Δάιον.** Ἔχετε δίκιο. Οἱ δασκάλοι πὺ πολὺ καὶ πὺ γνήγορα ἀπὸ τοὺς ἄλλους μορφωμένους μας ἔνοιωσαν τὸ ζήτημα τῆς δημοτικῆς καὶ δούλεψαν γι' αὐτὴ.

Διαβάσαμε κ' ἐμεῖς στὴ «Νέα Ἐστία» τῆς Πρωτοχρονιάς τὰ περιφρονητικὰ λόγια· «Ἡ δημοτικὴ δὲν εἶναι βέβαια γιὰ νὰ τὴν χειρίζεται λογοτεχνικῶς ὁ πρῶτος τυχὸν δασκαλάκος», μὰ δὲν ἀξίζει νὰ δώσουμε σοβαρὴ σημασίαν στὴ φράση αὐτή.— **Γ. Αἰβάζην.** Aboutis. Τὸ κομμάτι αὐτό, ἂν καὶ στὸ δέσμηό του δὲν φαίνεται μὰ κεντρικὴ πνοή, ἔχει προσόντα ποὺ δίνουν ἐλπίδες. Δὲν θὰ τὸ δημοσιέψουμε, μὰ σὰς συσταίνομε μὴ πάψετε νὰ γράφετε. Ἐχομε τὴν

ἰδέαν πὺς θὰ γράψετε πρωτότυπα καὶ ὠραία.— **Χ. Μίλην.** Ἡ μετάφραση ἀπὸ πολὺ γνωστὸ βιβλίον καὶ τὸ ποίημα πολὺ συνηθισμένο. Δὲν ἐνδιαφέρουν τὴν «Πρωτοπορία». — **Γιάννην Παράμ.** Οἱ στίχοι σας ἔχουν πλούσιον λεξιλόγιον, μὰ δὲν ἔχουν καμμίαν πνοὴ καὶ ἔσπασα ἐμπνεύσεως καὶ οὐσίας.— **Θέμην Ἀμέθστον.** Ἐδώ. Πολλὴ ἐπιτήδευσιν μὰ καὶ πλοῦτον ἀπὸ λέξεις. Ὁ λυρισμὸς ὅμως λείπει.— **Βιρόν ἐνιαῦθα καὶ Κ. Α. Κ.** Τὰ ποιήματά σας δὲν κάνουν γιὰ τὴν «Πρωτοπορία». — **Γιαν. Βασιλῶν, Λαύρειο.** Τὰ σχέδια σας ἀρετὰ καλὰ, ὄχι ὅμως ἀκόμα γιὰ δημοσίευσιν.— **Κάποιον Μυτιλήνην.** Ὁ «κάποιος» κ. Φῶτος Γιοφύλλης, ποὺ ἀναφέρει ὁ κ. Στρατής Μυριβίλης στὸ φύλλον τῆς 28 Ἰουλίου τῆς φημερίδας του εἶναι ἀκριβῶς ὁ ἴδιος κ. Φῶτος Γιοφύλλης στὸν ὅποιον ὁ ἴδιος κ. Στρατής Μυριβίλης ἀμείρωσε τὸ βιβλίον του μὲ αὐτὰ τὰ αὐτογραφα λόγια· «Χαρισμένο τοῦ ποιητῆ Φῶτος Γιοφύλλης ἀπὸ ἐκτίμησιν. Σ. Μυριβίλης. Ἀθήνα. 3)6)30 Ἐξοδ. «Κύπρος».

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ
ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΤΗΣ "ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑΣ,"
(1931)

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

	Σελ.
Τέλλος Ἄγρας.	Μία σκιαγραφία. (Σημείωμα) 44
Τάσος Ἀθανασιάδης	Κακεντρέχεια (Διήγημα) 23
Θεμ. Ἀθηνογένης.	Λυρικὸ ἔπος (Ποίημα) 74
Γιώργος Α. Βαλταδῶρος	Ὁ ἐμψυχωτῆς (Διήγημα) 56
Ροδὺ Βάσου.	(Μετάφραση Κώστα Παπαδάκη) Ultimo. Μὰ φανταστικὴ ἐξιστόρησις τῆς ζωῆς κάτω ἀπὸ τὴ γῆ. (Πεζογράφημα) 76
Ναυσικᾶ Γεωργιάδη.	Ὁ Κρισναμούρτι σύγχρονος φιλόσοφος (Μελέτη) 8
»	Μία μορφὴ πρωτοπόρου (Μελέτη) 41
Φῶτος Γιοφύλλης	6 καινούργια ποιήματα. (Τὸ τάραγμα τοῦ νεροῦ. Στὸ λεωφορεῖο. Coloured men. Πρέβεζα. Νostalgie στους ἀντίποδες. Μιὰ τέτοια στὸ τραῖνο). (Ποιήματα) 14
»	Μιχ. Ἀργυρόπουλου (Ρήγα Ραγιαῖ) : «Τραγοῦδια τῆς Ἀνατολῆς» (Κριτικὴ) 28
»	Σωτήρη Σκίτη : «Κολχίδες», ποιήματα (Κριτικὴ) 28
»	Πότη Ψαλτήρα : «Tecum habita», ποιήματα (Κριτικὴ) 29
»	Ὁ Βαλταδῶρος (Ἄρθρον) 45
»	Ἀπολογισμὸς (Ἄρθρον) 95
Φ. Γ.	Θεοδώρου Ντόρου : «Στοῦ γλυτωμοῦ τὸ χάξι» Ποιήματα, 1930 (Κριτικὴ) 61
»	«Μερικοὶ Μετανάστες», διηγήμ. Μ. Βισάνθη (Κριτικὴ) 61
»	Ἀπόστολον Μελαχροινού : «Ἰφιγένεια ἢ ἐν Ταύροις», τραγῳδία τοῦ Εὐριπίδη (Κριτικὴ) 62
»	Σωκράτους Προκοπίου : «Νεοῦ Ἕλληνες στὴν Ἀσία καὶ Ἀφρικὴ πρωτοπόροι τοῦ πολιτισμοῦ» (Κριτικὴ) 62
»	Κ. Ἐμμανουήλ «Δώδεκα σκυθρωπὲς μάσκες» (Κριτ.) 83
»	Ἡβης Κούγια (Μελισσανθίνης) «Φωνὲς ἐντόμου», ποιήματα (Κριτικὴ) 83
Γιάκωβος Στ. Διζικιρκίης.	Κυριολεξία (Μελέτη) 7
Ἀναστάσιος Δρίβας.	Τὸ τραγοῦδι ἐνὸς διαβάτη (Ποίημα) 22
»	Πῶς ἐγνωρίσα τὸ Βαλταδῶρον (Σημείωμα) 42
Θεριστής.	«Ἡ πιάτσα», ρομάντο Ν. Κατηφόρη (Κριτικὴ) 62
»	Σύλβιον «Τὰ μάγια» (Κριτικὴ) 83
»	«Οἱ ξεριζωμένοι», μυθιστόρ. Β. Δασκαλάκη (Κριτικὴ) 84
»	Κοσμᾶ Πολίτη : «Λεμονοδάσος» (Κριτικὴ) 107
»	Ἑλλης Δασκαλάκη «Σκληροὶ ἀγῶνες γιὰ μικρὴ ζωή», διηγήματα (Κριτικὴ) 107
Δημ. Δαμπίκης.	Τὰ Ἑλληνικὰ τῆς Ἀπουλίας καὶ ἡ Λατινικὴ γραφὴ (Σημείωμα) 6
Μ. Μαλακάσης.	Γράμμα γιὰ τὸ Βαλταδῶρον 40
Κ. Α. Μάσχας.	Ἐνοραματικὸ τραγοῦδι (Ποίημα) 99
Ζαν Μισέλ (Jean Michel).	Γράμμα γιὰ τὴν «Anthologie des poètes Neo-Grecs», 29
Μοντερλὰν (H. de Montherlant)	Σὲ μιὰ κοπέλλα ποῦρθε πρώτη στὸ δρόμον τῶν 1000 μέτρων (ποίημα). Ἐλεύτερη μετάφρασις : Ν. Χάγερ Μπουφίδη 105

*Απ. Μπαλῆς.	Πάντοτε ἐνδομύχως... (Ποίημα)	20
»	Ἡ κνρία Προκοῦστη (Ποίημα)	97
Ρίτα Ν. Μπούμη.	Ἡ μπαλαρίνα (Ποίημα)	21
»	Ἐτοιθάνατος (Ποίημα)	97
Ν. Χάγερ Μπουφίδης.	Δυὸ λόγια γιὰ τὸ Βαλταδῶρο (Σημείωμα)	42
*Ἀριστος Νάσης.	Γαλάζιο (Ποίημα)	75
Α. Ν—ς.	Ἡ Παρισινὴ πρωτοποριακὴ ἐκδοτικὴ κίνησις (Σημείωμα)	31
»	Παρισινὰ ἐκδοτικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ νέα. (Σημείωμα)	60
Παῦλος Νιρβάνας	*Ἔργο δικαιοσύνης καὶ εὐλαβείας (Σημείωμα)	40
Στεφ. Παντερμαλῆς.	Μπροστὰ στὸ ραδιόφωνο (Ποίημα)	75
Τ. Κ. Παπατζώνης.	Ἡ παραγκούλα (Ποίημα)	73
*Ἡ «Πρωτοπορία».	Πάνος Δ. Ταγκόπουλος (Σημείωμα)	85
«Ρελέφ».	Ἡμέρα τοῦ βιβλίου στὴ Βουλγαρία (Μελέτη)	26
*Ἀγγελος Σικελιανός.	Τρία τραγούδια στὸν «Ἐωσφόρο, τὸ ἄστρο»: τὸ πρῶτο τραγοῦδι (Ποίημα)	10
Χρ. Τσαπάλας.	*Ὁδὴ στὸ σύμπλεγμα τοῦ θεάτρου Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ καὶ Παρθενῶνα, ἀπὸ κάτω (Ποίημα)	98
Γιάννης Χατζηαντρέας.	Σπουδές: Πρώτη νύχτα (Πεζογράφημα)	101

ΘΕΑΤΡΟ

Φ. Γ.	Ἡ σαϊζὸν τοῦ καλοκαιριοῦ (Σημείωμα)	108
*Ἀγγελος Δόξας.	*Ὁ ξεπεσμός (Σημείωμα)	85
»	Ἡ παράστασις τοῦ κ. Βεάκη (Κριτικὴ)	86
»	Ἡ ἀρχὴ τῆς θερινῆς σαϊζὸν (Σημείωμα)	86
*Ἡ «Πρωτοπορία».	Ἡ ματσαράγκα τοῦ Σταθάτειου (*Ἄρθρο)	71

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

Γιώργος Α. Βαλταδῶρος.	Σταυροδρόμι (*Ἀκουαρέλλα)	34
»	Σύνθεσις (*Ἀκουαρέλλα)	41
»	Paul Cézanne (Μελέτη)	49
Γιάννης Βάσος.	Ultimo (Γκουάς)	66
Φῶτος Γιοφύλλης.	*Ἐκθεσις Γ. Στέρη (Κριτικὴ)	86
»	*Ἐκθεσις Δ. Διαμαντόπουλου (Κριτικὴ)	87
»	*Ἐκθεσις Περικλῆ Νικ. Λύτρα (Κριτικὴ)	87
Φ. Γ.	*Ἐκθεσις Πέσκη (Κριτικὴ)	30
»	Π. Προβελάκη: Δομήνικος Θεοτοκόπουλος (Κριτικὴ)	30
Γ. Γ. Δήμου.	Συνομιλία (*Ἔργο ζωγραφικῆς)	2
»	Πρώτη νύχτα (*Ἀκουαρέλλα γιὰ τὸ πεζογράφημα «Πρώτη νύχτα» τοῦ κ. Χατζηαντρέα)	103
Γ. Στέρης.	*Ὁ ποιητὴς (Λάδι)	90
Γιώργος Α. Βαλταδῶρος. (Φωτογραφία)	47

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

*Ἴρις Σκαρβαίου.	«Φίλησέ με Μαρίτσα» (Παραγωγὴ Ντάγκ Φίλμ). (Κριτικὴ)	30
------------------	--	----

ΔΙΑΦΟΡΑ

Σταράτα	3. 35. 67.	91
Καινούργιες ἐκδόσεις	32. 63. 87.	109
*Ἡ ἀλληλογραφία μας	32. 64. 88.	110

Τὸ ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΗΣ «ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑΣ», ΣΤΟΑ ΦΕΞΗ 59

Προμηθεύει:

Προηγούμενα φυλλάδια τῆς «Πρωτοπορίας» καθένα δρ.	5.—
Τὸν τόμο τῆς «Πρωτοπορίας» τοῦ 1929 χαριόδετο »	60.—
Τὰ φυλλάδια τοῦ 1930, ὅλη τὴ σειρὰ »	45.—
Τὰ φυλλάδια τοῦ 1931, ὅλη τὴ σειρὰ »	20.—
Τὰ φυλλάδια καὶ τῶν 3 χρόνων μαζί, δηλ. ὅλη τὴ σειρὰ »	120.—

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΠΟΥΛΙΩΝΤΑΙ ΣΤΟ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ 4·ΑΘΗΝΑΙ

Φῶτος Γιοφύλλης. Τὸ ἄμοιρο τὸ Δολάκι (Μυθιστόρημα) Δρχ.	15.—
» » Ἄνησυχίες (ποιήματα) »	15.—
» » Μοντέρνες Ἀγάπες (ποιήματα) »	10.—
» » Τὸ τραγοῦδι τῆς Κοντέσσας (ποίημα) »	10.—
*Ακατάλληλο Ἡμερολόγιο »	10.—

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΟΝ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟΝ

ΠΑΥΛΟΥ ΒΙΔΩΡΗ (ΟΔΟΣ ΣΤΟΥΡΝΑΡΑ 25^Α)

Προπαρασκευάζει ὑπευθύνως ὑποψηφίους τῶν διαφόρων ἀνωτάτων σχολῶν καὶ καταρτίζει εἰδικῶς τοὺς ὑποψηφίους τοῦ Πολυτεχνείου. Παρέχει δὲ καὶ εἰδικὰ συγγράμματα μὲ πληθῶραν μοναδικῶν καὶ καταλλήλων ἀσκήσεων.

Ἐτοιμάζεται νὰ βγῆ τὸ ἐξαιρετικὸ
λογοτεχνικὸ βιβλίον:

ΦΩΤΟΥ ΓΙΟΦΥΛΛΗ
ΣΤ' ΑΓΙΟΝΟΡΟΣ

Ταξιδιωτικὲς ἐντυπώσεις
μὲ σκίτσα τοῦ συγγραφέα.

ΑΘΗΝΑ
1931

HELLENIC BANK TRUST COMPANY

NEA YOPKH 51 MAIDEN LANE

ΤΡΑΠΕΖΑ ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΥΠΟ ΤΗΣ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΔΟΛΛΑΡΙΑ 1.500.000.—

Δέχεται καταθέσεις καὶ ἐκτελεῖ πάσης φύσεως τραπεζικὰς
ἐργασίας ὑπὸ λίαν εὐνοϊκῶς ὄρους.

Οἱ ἔχοντες συναλλαγὰς καὶ συμφέροντα ἐν Ἀμερικῇ δύνανται ν' ἀπο-
τείνωνται εἴτε ἀπ' εὐθείας πρὸς τὴν HELLENIC BANK TRUST Co,
51 Maiden Lane, New York, U. S. A., εἴτε πρὸς τὴν ΕΘΝΙΚΗΝ
ΤΡΑΠΕΖΑΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, ἐν Ἀθήναις μὲν εἰς τὸ Κεντρικὸν Κα-
τάστημα (Τμῆμα Ἐργασιῶν Ἀμερικῆς), ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις δὲ εἰς τὰ κατὰ
τόπους Ὑποκαταστήματα αὐτῆς